

SKOGSMÄSTARPROGRAMMET
Examensarbete 2013:10

Marknadsundersökning av Södra skogsägarnas medlemmar inom Gislaveds verksamhetsområde

Market survey for Södra skogsägarna within Gislaved management district

Johannes Ottosson

Examensarbete i skogshushållning, 15 hp
Skogsmästarprogrammet 2013:10
SLU-Skogsmästarskolan
Box 43
739 21 SKINNSKATTEBERG
Tel: 0222-349 50

Marknadsundersökning av Södra skogsägarnas medlemmar inom Gislaveds verksamhetsområde

Market survey for Södra skogsägarna within Gislaved management district

Johannes Ottosson

Handledare: Staffan Stenhag, SLU Skogsmästarskolan

Examinator: Eric Sundstedt, SLU Skogsmästarskolan

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå med minst 60 hp kurs/er på grundnivå som förkunskapskrav

Kurstitel: Kandidatarbete i Skogshushållning

Kurskod: EX0624

Program/utbildning: Skogsmästarprogrammet

Utgivningsort: Skinnskatteberg

Utgivningsår: 2013

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Serienamn: Examensarbete/SLU, Skogsmästarprogrammet

Serienummer: 2013:10

Nyckelord: enkät, passiva skogsägare, utbor

Sveriges lantbruksuniversitet
Skogsvetenskapliga fakulteten
Skogsmästarskolan

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	v
Förord.....	vii
1. ABSTRACT.....	1
2. INLEDNING.....	3
Skogens roll för svensk ekonomi	3
Södra skogsägarna	4
Syfte	4
3. VAD PÅVERKAR SKOGSÄGARENS BESLUT?.....	7
Indelning av fastighetsägare efter olika ägarfaser	7
Övertagandefas och uppbyggnadsfas.....	7
Etablerad fas, nedtrappningsfas och överlåtelsefas	8
Mål med skogsbruket.....	9
Varför avverkar man?	11
Skogstillstånd och ägarhusets behov	11
Omvärldsfaktorer	12
Övriga motiv.....	13
Utbor och åbor	14
4. MATERIAL OCH METODER	17
Studerad population.....	17
Postenkät.....	17
Över- och undertäckning.....	18
5. RESULTAT	21
Skogsägarna i enkäten.....	21
Målen med skogsbruket.....	23
Virkesaffärer	25
Kommunikation.....	26
Skogsvårdsåtgärder och avverkning under de senaste fem åren.....	28
Skogliga samarbetspartner under de senaste fem åren.....	30
6. DISKUSSION.....	33
Hur ska man få skogsägarna mer aktiva i sitt skogsbruk i framtiden?	33
Utbor och åbor, avverkningsbeslut och skogsbrukets mål.....	33
Kommunikation, Södra som organisation, ägarfaser och inspektorn	35
Studiens svagheter	37
7. SAMMANFATTNING	39

REFERENSLISTA.....	41
Publikationer.....	41
Internetdokument.....	42
Bilagor	43
Bilaga 1.....	45
Bilaga 2.....	51
Bilaga 3.....	53
Kommentarer på frågorna.....	53
Fråga 8.....	53
Fråga 10	53
Fråga 12	53
Fråga 16	54
Fråga 17	55
Fråga 18.....	56

FÖRORD

Den här studien har genomförts som ett examensarbete på uppdrag av Södra skogsägarna under hösten 2012. Detta moment ingår i Skogsmästarskolans utbildning och har skrivits på nivå grund C och omfattar 15 hp vilket motsvarar 10 veckors studier.

Studiens huvudsyfte har varit att få en förklaring på varför vissa skogsägare är passiva i sitt skogsbruk. I arbetet förs en diskussion om hur man kan få dessa skogsägare att bli mer aktiva i sitt skogsbruk.

Jag vill rikta ett stort tack till alla inblandande personer hos Södra för all hjälp, och att jag fick förtroendet att utföra denna studie. Även ett stort tack till Staffan Stenhag, handledare och universitetslektor på SLU Skogsmästarskolan, för all hjälp med uppbyggnaden av enkäten och färdigställandet av den här rapporten. Till sist vill jag tacka alla skogsägare som valde att svara på enkäten, utan er hjälp hade vi inte kunnat genomföra denna studie.

Skillingaryd, Juni 2013

Johannes Ottosson

1. ABSTRACT

This study is done on behalf of Södra skogsägarna in the autumn of 2012. The main purpose of the study is to get an explanation to why some of the members are passive in their forestry, and how Södra can stimulate them to become more active. To achieve this a questionnaire study was conducted on the members of Södra in the community of Gislaved.

The result of the study shows that there are many different factors that influence whether the forest owner is active or not. Examples of those factors are timber prices, the forest owner's objectives and the forest owner's financial situation. The main goal for the forest owners in the survey was to obtain high economic result and to increase the standing timber volume for the next generation. For the larger properties the wood price is the most important factor when they choose counterpart. For the forest owners with smaller properties the quality of the work done is most important.

In order to get members more active in their forestry Södra should try to help the forest owners to set up clear goals for their business. If Södra succeed with this the forest owners hopefully also will become more active.

2. INLEDNING

Detta kapitel försöker ge en bild av hur viktig skogen är för svensk ekonomi samt en beskrivning av hur ägarfördelningen ser ut för den svenska skogen. Uppdragsgivare för detta arbete är Södra skogsägarna och detta inledande kapitel kommer även att presentera dem. Till sist kommer arbetets syfte att preciseras.

Skogens roll för svensk ekonomi

Svensk skogsindustri har en mycket viktig roll för svensk ekonomi. Av den totala svenska industrin så svarar svensk skogsindustri för 11 – 13 procent när det gäller sysselsättning, export, omsättning och förädlingsvärde (Skogsindustrierna, 2012, Länk A). Sysselsättningsstillfällena blir oftast förlagda till glesbygden där skogsindustrin därmed blir en dominerande arbetsgivare (LRF Konsult, 2012). Sverige importerar en mycket liten del av skogsråvaran, mestadels används den egna skogen. Av de färdigförädlade produkterna går 85 procent av papperprodukterna och 70 procent av trävaruprodukterna på export. Detta gör att skogsindustrin bidrar till en positiv handelsbalans för svensk ekonomi (Skogsindustrierna, 2012, Länk A). År 2011 så exporterade Sverige skogs- och skogsindustriprodukter för 127 miljarder medan importen endast var 25 miljarder (Skogsstyrelsen, 2012).

I Sverige finns det ca 22,9 hektar miljoner produktiv skogsmark, dessutom finns det ca 5,7 hektar lågproducerande skog det vill säga myr, berg och fjällskogar. Den produktiva skogsmarken är fördelad på sex olika ägargrupper: enskilda privata, övriga privata, staten, statsägda aktiebolag, övriga allmänna ägare och privatägda aktiebolag. I gruppen övriga privata markägare ingår t.ex. kyrkan, besparingsskogar medan det i gruppen övriga allmänna markägare främst ingår kommuner och landsting (Skogsstyrelsen, 2012). Ägarfördelningen av den produktiva skogsmarken redovisas i tabell 1.1 nedan.

Tabell 1.1. Fördelning av den svenska produktiva skogsmarken.

Staten	3 %
Övriga privata ägare	6 %
Enskilda ägare	50 %
Privat ägda aktiebolag	25 %
Statsägda aktiebolag	14 %
Övriga allmänna ägare	2 %

Totalt så finns det ca 330 000 skogsägare i Sverige. Av dessa så är 38 procent kvinnor, 61 procent män och 1 procent av okänt kön. 112 000 skogsägare är med i någon skogsägarförening och dessa äger tillsammans ca 6 miljoner hektar skogsmark (Skogsstyrelsen, 2012).

Södra skogsägarna

Södra skogsägarna, i dagligt tal Södra, startade sin verksamhet år 1938 då ”Syd-östra Sveriges skogsägarförening” bildades. Innan dess hade det funnits ett antal mindre länsföreningar, men dessa små föreningar slogs detta år samman och bildade en gemensam förening. Tanken med att ha en skogsägarförening var att ge skogsägarna en bra avsättning för sin skog (Södra skogsägarna, 2012, Länk B).

Efter andra världskriget så började man importera olja till Sverige som användes till att driva våra fordon samt till att värma upp våra hus. Skogsägarnas råvara ersattes med olja och en viktig inkomstkälla försvann. Sågverkens behov av timmer vid den här tiden var också så pass låg att skogsägaren inte kunde få någon större inkomst av timret. Därför bestämde Södra under 60-talet att de skulle starta med papperproduktion och gjorde därför en satsning på massabruk. År 1972 hade man tre massabruk i gång, Varö, Mönsterås och Mörrum (Södra skogsägarna, 2012, Länk B).

Södra är idag en av de största skogskoncernerna i Sverige med ca 51 000 medlemmar och 3 800 anställda. Södra är uppdelat i fyra olika affärsområden Södra Cell, Södra Skog, Södra Timber och Södra Interiör. Tillsammans så producerar dessa fyra affärsområden pappermassa, trävaror, interiörprodukter, skogliga tjänster och skogsråvara. Förra årets omsättning (2011) för hela koncernen var 18 191 MSEK och man fick ett resultat på 1 005 MSEK. Även idag är Södras mål att bedriva en verksamhet som gör att skogsägarna får en god avsättning för sin skogsråvara (Södra skogsägarna, 2012, Länk B). Detta gör man genom att:

- *Handla med, utveckla och förädla skogsråvara*
- *Utveckla och marknadsföra förädlade skogsprodukter*
- *Bedriva en aktiv näringspolitik*
- *Tillhandahålla avverknings- och annan skoglig service*

Södra skog har 19 olika geografiska verksamhetsområden i södra Sverige, från Skåne i söder till Dalsland i norr. Uppdraget som Södra skog har är att hjälpa till att sköta medlemmarnas skogar, från planta till slutavverkningsmogen skog. Den totala avverkningen i medlemmarnas skogar är ca 13 procent av den totala avverkningen i Sverige (Södra skogsägarna, 2012, Länk B).

Syfte

Av Södras 51 000 medlemmar så finns det medlemmar som är mer eller mindre aktiva. Har man inte levererat till Södra under ett antal år definieras man som en passiv medlem. Som tidigare visats finns det idag stora ekonomiska värden i skogen så varje medlem som levererar till Södra är mycket viktigt för föreningen. Därför är syftet med detta arbete att få en förklaring på varför vissa medlemmar är passiva i sitt skogsbruk. Utifrån detta kommer det sedan att föras en diskussion om hur man kan få dessa passiva medlemmar att bli mer aktiva i sitt bru-

kande. Studien syftar primärt till att svara på följande konkreta frågeställningar för skogsägare i Gislaveds verksamhetsområde:

- Är det någon skillnad mellan åbos och utbors aktivitetsgrad?
- Vad har skogsägarna för mål med sina skogsfastigheter?
- Har fastighetens storlek någon betydelse för hur man bedriver sin verksamhet?
- Hur ser kommunikationen ut idag mellan Södra och medlemmarna?
- Vilken är medlemmarnas syn på Södra som organisation och hur har det påverkat virkesleveranserna?

För att få svar på dessa frågor har det genomförts en enkätundersökning och en litteraturstudie. Litteraturstudien har varit inriktad på att försöka ge en förklaring på vad som påverkar en skogsägares beslut. En sammanfattning av denna studie kommer att presenteras i följande kapitel.

3. VAD PÅVERKAR SKOGSÄGARENS BESLUT?

I litteraturstudien kommer det att tas upp olika ägarfaser, skogsägarens skiftande mål med skogsbruket, varför man avverkar och till sist eventuella skillnader i synsätt mellan utbor och åbor. På ett eller annat sätt påverkar dessa faktorer skogsägarens beslut och handlingar, vilket gör det till värdefull kunskap för de som arbetar i en skogsägarförening.

Indelning av fastighetsägare efter olika ägarfaser

Enligt Törnqvist (1995) så kan man dela in fastighetsägare i tre olika ägarkategorier beroende på vad de får sin inkomst ifrån. De tre olika kategorierna är boendehushåll, blandhushåll och lönehushåll. I boendehushållen är det minst en person som får sin inkomst ifrån fastigheten. På fastigheten bedrivs det då vanligtvis en kombination av jordbruk och skogsbruk. I blandhushållet får man dels sin inkomst ifrån fastigheten men även från en annan verksamhet som t.ex. annan företagsverksamhet, lönearbete eller pension. I lönehushållet så är inkomsten från fastigheten bara en extra inkomst, huvudinkomsten kommer ifrån ett annat håll.

Ett skogsägande kan delas upp i olika faser sett över tid. Vanligast är att dessa faser är 15 – 25 år långa men längden kan variera stort mellan olika skogsägare. I vilken fas man är har stor betydelse för hur intensivt skogsbruk man bedriver. De olika faktorer som påverkar dessa faser, om man avverkar eller ej, grundas främst på sociala och ekonomiska sakförhållanden (Törnqvist, 1995).

De olika faserna är *övertagandefasen, uppbyggnadsfasen, den etablerade fasen, nedtrappningsfasen och slutligen överlåtelsefasen.*

Övertagandefas och uppbyggnadsfas

I övertagandefasen handlar det om att det ska ske ett ägarskifte på fastigheten. Detta sker oftast som ett generationsskifte genom arv, gåva eller köp inom en familj (Törnqvist, 1995). Det är främst på de största och de medelstora fastigheterna (över 50 ha) som ett generationsskifte oftast sker inom familjen. På de mindre fastigheterna (under 50 ha) är det istället vanligare att en försäljning sker (Lidestav & Nordfjell, 1998). Vid dessa skiften är det oftast flera olika personer som är inblandade vilket kan göra det hela mycket komplicerat. Antingen blir det en ensamägare eller så blir det flera delägare. Vid flera delägare så kan det bli problem med ansvarsfördelningen mellan dessa. På mindre fastigheter är det vanligare att det blir ensamägare eller att man äger fastigheten tillsammans med make/maka eller sambo. Ju större fastigheterna blir desto vanligare är det att man är flera ägare, antingen äger man fastigheten med en släkting eller någon

utanför familjen (Törnqvist, 1995). Trenden under de senaste årtiondena är att samägandet ökar bland de privata skogsägarna (Lidestav & Nordfjell, 1998).

I generationsskiftena så krävs det oftast att de nya ägarna får tillgång till likvida medel så de kan lösa ut övriga delägare eller arvingar. Därför sker det oftast stora avverkningar vid denna tidpunkt för att få tillgång till likvida medel (Törnqvist, 1995). För att lyckas med ett generationsskifte krävs det en bra planering. Planeringen ska börja så tidigt som möjligt innan generationsskiftet för att det ska bli bra. Vid ett generationsskifte finns det oftast tre olika parter överlåtare, övertagare och arvberättigade. Det kan vara svårt att få alla tre att bli nöjda med generationsskiftet. Men en lösning på det problemet kan vara att man sätter upp ett tydligt mål med generationsskiftet. Därefter kan man planera olika lösningar för att uppfylla detta mål (LRF Konsult, 2012).

Vid den påföljande uppbyggnadsfasen så tar de nya ägarna beslut om vilken inriktning de ska ha på sin verksamhet. Det kan bli en naturligt tidpunkt att ändra inriktning på sin verksamhet, men man kan även fortsätta på den tidigare inriktningen. Vad man väljer beror på verksamhetens tidigare förutsättningar samt de nya ägarnas kunskaper och intresse (LRF Konsult, 2012). På större fastigheter är det vanligare att det är flera personer som tar beslut om vad som ska ske på fastigheten (Lidestav & Nordfjell, 1998). I denna fas sker oftast stora investeringar i bostäder och byggnader som kräver tillgång till kapital. En lösning är att hämta tillgångar från skogen, så även här kan det ske stora avverkningar (Törnqvist, 1995).

Etablerad fas, nedtrappningsfas och överlåtelsefas

I den etablerade fasen är det vanligt att ägarna har uppfyllt sina mål. Man är nöjd med vad fastigheten producerar i skogsvolym och ekonomisk utdelning. Man avverkar här efter de riktlinjer som man i uppbyggnadsfasen ställt upp för sin verksamhet (Törnqvist, 1995).

I nedtrappningsfasen har oftast ägarna kommit upp i pensionsålder. Därför har aktiviteten minskat på fastigheten. Finns det några arvingar så kan det ske en minskad aktivitet i skogen för att ge de nya ägarna fler valmöjligheter när de ska ta över. Ägaren kan också under tidigare faser ha byggt upp ett pensionskapital som man börjar ta av och behöver därför inte ta ut någon inkomst från sin verksamhet (Törnqvist, 1995).

Här sker överlåtelsen till de nya ägarna. Vilken inriktning som de nya ägarna kan välja beror i mångt och mycket på hur den gamla ägaren har skött verksamheten (Törnqvist, 1995).

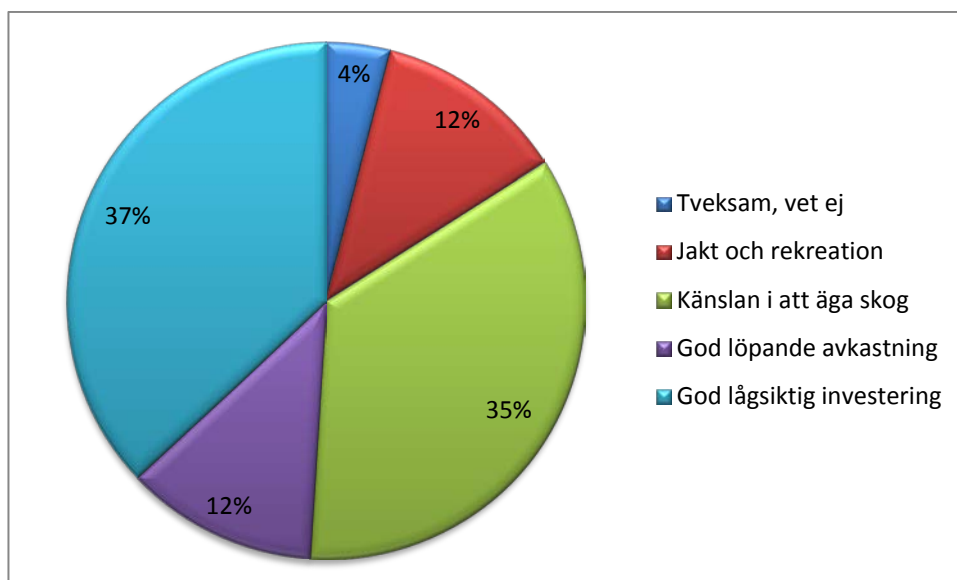
Mål med skogsbruket

I Sverige så finns det två olika jämställda mål med skogsbruket, ett produktionsmål och ett miljömål. Dessa två mål ger skogsägaren själv en möjlighet att välja vilken inriktning man ska ha på sin verksamhet (LRF Konsult, 2012). Men samtidigt sätter dessa mål också gränser för vad skogsägaren får göra. Att skogsägaren har tydliga mål och en tydlig inriktning på sin verksamhet är viktigt för effektivisera och stimulera skogsbruket (LRF Skogsägarna, 2000).

Med miljömålet så menas att produktionsförmåga, biologisk mångfald och genetik variation skall bevaras. Det finns 16 olika kvalitetsmål i Sverige som framställt av riksdagen, EU och olika konventioner. Målen har gjort att flera hundra tusen hektar har avsatts för miljöns skull (LRF Konsult, 2012).

Produktionsmålet innebär att skogen skall användas effektivt och ansvarsfullt för att ge en hög avkastning. Vad som skall produceras får skogsägaren själv välja. Detta mål har gjort så att det svenska virkesförrådet har ökat under de senaste årtiondena. Sedan 1920 har virkesförrådet ökat med 60 procent (LRF Konsult, 2012).

Under 2012 genomfördes det en sifo-undersökning om hur skogsägare ser på marknaden och den rådande konjunkturen. Uppdragsgivare för denna sifo-undersökning var Swedbank och LRF Konsult. Totalt intervjuades 751 skogsägare. I undersökningen kan man utläsa att de två viktigaste skälen till att man äger skog är för att det är en långsiktig investering samt för upplevelsen; ”känslan av att äga skog”. Endast 4 procent av de tillfrågade uppgav att de inte visste vad som är viktigast för dem med deras skogsbruk.

Figur 2.1 Vad som är viktigast med ens skogsbruk. Källa: Skogsbarometern, 2012.

De som svarade med alternativet "god långsiktig investering" var främst unga skogsägare och ägare på större fastigheter. Alternativet "känslan att äga skog" var det främst äldre, ägare av små fastigheter och personer som bodde nära sin fastighet som valde (Skogsbarometern, 2012).

Vilket mål som skogsägaren väljer beror till stor del på ålder, uppväxtmiljö, boende och ekonomiska förutsättningar. Trots att det finns en mängd olika mål att välja bland är det ett fåtal mål som är de vanligaste (LRF skogsägarna, 2000). De vanligaste målen anges nedan.

Fortsatt familjeäggande. Ägarens mål med skogsbruket är här att nästa generation som tar över fastigheten är en familjemedlem. Det gör att ägaren bedriver en verksamhet som gör det möjligt för nästa generation att ta över (LRF skogsägarna, 2000; Lidestav & Nordfjell, 1998).

God skogsskötsel. Ägaren bedriver ett skogsbruk som gynnar skogens virkeskvaliteter (LRF Skogsägarna, 2000).

Ekonomisk virkesproduktion. Ägarens mål är att få hög ekonomisk avkastning på sin skog. Antingen vill ägaren ha en god placering till sina pengar eller få fram finansieringsmedel till någon investering (LRF skogsägarna, 2000; Lidestav & Nordfjell, 1998; Wilhelmsson, 2011).

Eget arbete. Skogen är en inkomstkälla samt en arbetsplats för skogsägaren. Det egna arbetet kan vara allt från plantering till slutavverkning (LRF Skogsägarna, 2000; Wilhelmsson, 2011).

God boendemiljö. Fastigheten ger tillgång till god boendemiljö och livsmiljö (LRF skogsägarna, 2000; Lidestav & Nordfjell, 1998; Wilhelmsson, 2011).

Tillgång till jakt. Ger ägaren möjlighet att bedriva sitt fritidsintresse. Även om inte ägaren själv jagar kan den ge stora ekonomiska inkomster (LRF skogsägarna, 2000; Lidestav & Nordfjell, 1998; Wilhelmsson, 2011).

Rikare skog. Om ägaren har ett stort naturintresse kan skogsbruket bedrivas så det gynnar skogens djur och växter. Det kan också handla om att bevara natur och gamla kulturmiljöer (LRF Skogsägarna, 2000; Wilhelmsson, 2011).

Skogsägare med ett större skogsinnehav (över 500 ha) värdesätter skogen som inkomstkälla högst följt av rekreation och jakt och fiske. Mellanstora skogsägare (50 – 399 ha) värdesätter rekreation, skogsinkomst samt bränsleved högt. Mindre skogsägare (5 – 49 ha) har skogsinkomst högt i sin målbild medan jakt och fiske kommer längre ner på listan (Lidestav & Nordfjell, 1998).

I Ingemarssons rapport från 2004 beskrivs att rådgivare/inköpare till skogsägare vinner mycket på att verkligen lyssna på skogsägarens mål med verksamheten. För att skogsägarna ska kunna uttrycka sina mål så krävs det utbildning om vilka

olika mål som finns och vad de leder till. Om skogsägaren kan uttrycka sina mål med brukandet så går det lätt att utveckla en anpassad skogsbruksplan med lämpliga åtgärder.

Varför avverkar man?

Enligt Törnqvist (1995) så kan man dela upp motiven till att avverka i tre olika huvudgrupper, men det finns en stor variation mellan skogsägare så det kan vara svårt att generalisera motiven. Oftast görs en sammanvägning mellan dessa. De tre olika motiven är skogstillstånd, ägarhushållets behov och omvärldsfaktorer. När skogsägaren väljer sitt slutavverkningsbestånd så är det en sammanvägning av långsiktiga och kortsiktiga mål som görs. Långsiktiga mål kan t.ex. vara att man vill ha ett högt virkesförråd med hög kvalitet. Kortsiktiga mål kan vara att man snabbt vill få fram likvida medel.

Skogstillstånd och ägarhusets behov

När man gör en bedömning av skogstillståndet så är det både dess nu realiserbara och dess framtida värden som bedöms. Vid bedömning av skogstillståndet så är det två faktorer man brukar bedöma, den växande skogens beskaffenhet samt skogsmarkens beskaffenhet. I skogsmarkens beskaffenhet ingår det faktorer som arealstorlek, bonitet, terrängförhållanden och arrondering. Vid bedömning av den växande skogens beskaffenhet så kan man använda olika mått för att göra sin bedömning. Ålderssammansättning är ett av måtten då många skogsägare vill ha en jämn åldersfördelning på sin fastighet. Detta är något som är önskvärt för att få en jämn avkastning på virkesintäkterna sett över tid. Ett annat mått är virkesförrådet och då är det både det nuvarande virkesförrådet och tillväxten som bedöms (Törnqvist, 1995). Tillväxten kan bedömas på en rad olika sätt t.ex. medeltillväxtens kulmination, när värdetillväxten är på topp eller när ens skog ger högsta nuvärde. Vad man väljer att gå efter beror på vilken målsättning man har med sin skog (Norman, 2009). För enskilda skogsägare handlar det oftast om små avverkningsarealer, vilket gör att det finns en begränsning i skogsägarens val av åtgärder som påverka skogens sammansättning. Men även mindre avverkningar kan påverka framtida skogsvård och virkesuttag (Törnqvist, 1995).

Skogsägaren måste även ha insikt i att det kan komma in olika störningar som kan påverka skogens sammansättning; t.ex. stormar, rötangrepp och brand. Vid bedömning av skogstillståndet måste skogsägaren göra en sammanvägning av de olika värdena. Förutom det som har tagits upp i texten ovan tillkommer olika värden som är svåra att prissätta. Det kan t.ex. vara naturvård, rekreation och viltvård (Törnqvist, 1995). I skogsbarometern 2012 svarade 54 procent av skogsägarna att skogstillståndet utgjorde det viktigaste skälet till att de utförde avverkning (Skogsbarometern, 2012).

Skogägarens motiv för att genomföra en avverkning kan också vara för att akut täcka tillfälliga utgifter. Dessa tillfälliga utgifter kan exempelvis gälla investeringar, uttag av inkomst till skogsägaren, löpande kostnader för underhåll, räntor och amorteringar. Andra motiv som skogsägaren kan ha för ägarhushållets behov är att skapa sysselsättning till sig själv. Detta bör då infalla i perioder när skogsägaren saknar annat arbete (Törnqvist, 1995). Dock visar andra studier att skogen roll som sysselsättningskälla för skogsägarna har minskat. Många har flera olika sysselsättningar och någon anställning bredvid skogen. Mer än hälften av de tillfrågade i Lidestavs & Nordfjells enkätundersökning svarade att de hade någon form av anställning utöver sitt skogsbruk (Lidestav & Nordfjell, 1998).

Omvärldsfaktorer

Det finns flera olika omvärldsfaktorer som påverkar vilket handlingsutrymme man har som skogsägare. Omvärldsfaktorerna kan grovt delas upp i tre olika huvudgrupper: virkesmarknad, skogspolitiska åtgärder samt skattesystem.

Vilken betydelse råvarupriset har vid avverkning är något som diskuteras. Det finns undersökningar som visar att skogsägarna själva inte tycker att de påverkas av priset. De anser att det finns andra faktorer som väger tyngre (Törnqvist, 1995). Samtidigt finns det andra undersökningar som visar att priset påverkar skogsägarens benägenhet att avverka (Brännlund, 1988). Priset på virke är något som det är svårt att få någon bra överblick på. Det finns en mängd olika köpformer som man kan välja mellan och där priset kan variera. Det är också svårt att göra en bedömning på prisutvecklingen för virket. För att göra en bra bedömning måste man kontrollera hur priset historiskt har varit, hur det är nu och hur prognoserna ser ut för framtiden. För att förutse prisutvecklingen måste man göra en bedömning av konjunkturen vilket är mycket svårt att göra (Törnqvist, 1995). Ungefär var fjärde skogsägare, 24 procent, anser att priset är det viktigaste skälet till att de avverkar (Skogsbarometern, 2012).

I Sverige har vi ett antal lagar som styr skogsbruket. Till sin hjälp har skogsägaren en skogsbruksplan som gör att det blir lättare att följa de restriktioner som finns, men den visar även vilka möjligheter man har med sitt skogsbruk. Det sker en viss uppföljning på den lagstiftning som finns bland annat genom att det finns en anmälningsskyldighet vid avverkning. På det viset kan myndigheterna se att avverkningsrestriktioner följs samt att det sker en återbeskogning (Törnqvist, 1995). Ett exempel på en lag som kan påverka effektiviteten och lönsamheten är konkurrenslagstiftningen. Den påverkar samarbetet mellan olika bolag men även mellan privata skogsägare. Effekten kan bli den att det svenska virket konkurreras ut av andra länders virkesproduktion (LRF Skogsägarna, 2000).

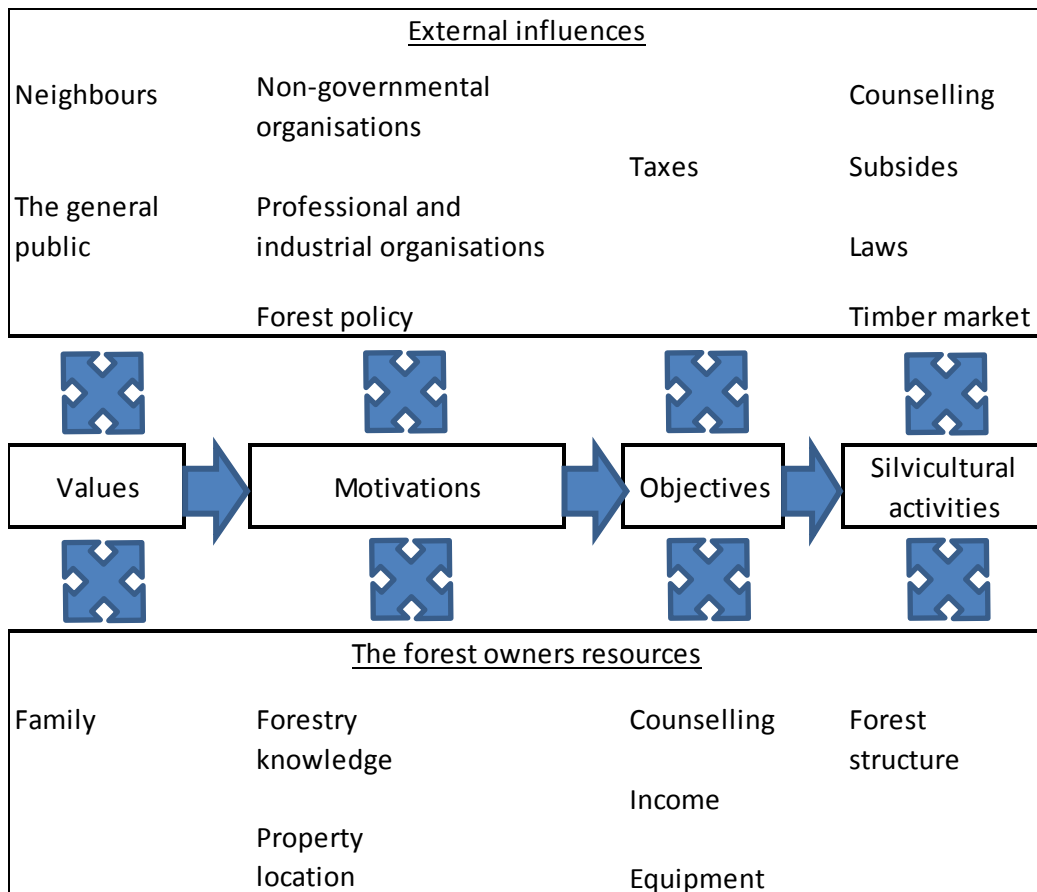
Totalt är det tre olika politiska nivåer som påverkar det svenska skogsbruket, FN, EU och den svenska nationella politiken. FN har stiftat olika konventioner om biologisk mångfald och minskning av växthusgaser som medlemsländerna måste följa. På EU-nivå har det beslutats om olika skogsstrategier, bl.a. om att säker-

ställa ett uthålligt miljövänligt skogsbruk. Dessa strategier fullföljs genom olika program som EU har. Vad det gäller den svenska skogspolitiken har den förändrats mycket under de senaste årtiondena. Innan 1993 fanns det en skogsvårdslag som hårt reglerade både virkesproduktion och miljöhänsyn, även ett omfattande bidragssystem hade byggts upp till olika skogsvårds- och avverkningsåtgärder. 1993 så avreglerades och liberaliserades skogsvårdslagen. Lagen blev målstyrd istället för regelstyrd som den hade varit innan. Denna lag gäller än idag och bygger på frihet under ansvar (LRF Skogsägarna, 2000). Det är inte bara restriktioner som finns inom skogspolitiken utan det finns också en hel del bidrag att söka. Dessa bidrag främjar en aktiv skogsvård t.ex. vid röjning, gallring, skogbilvägar och skogsdikning (Törnqvist, 1995).

Det svenska skattesystemet för skogsbruk ger skogsägare en handlingsfrihet beträffande när i tiden de vill ta upp sina intäkter för beskattning. Det gör att skogsägaren själv kan välja vilka ekonomiska nivåer och vilken inriktning man vill ha på sitt skogsbruk. Skogsägaren kan välja att ta upp intäkterna till beskattning när denne har stora kostnader. Detta gör att skattetrycket minimeras. Skattereglerna medför att det blir ett uthålligt ägande och att det finns ett handlingsutrymme i framtiden. Som skattereglerna ser ut idag gynnas de som kan ta över fastigheterna av en förälder eller en släkting. Detta kan medföra att fastigheterna inte drivs optimalt p.g.a. att dessa nya skogsägare inte har något intresse för skogen (Törnqvist, 1995).

Övriga motiv

Förutom de tre huvudgrupperna av motiv som Törnqvist tar upp i sin rapport så finns det en mängd andra skäl till att avverka. I Ingemarssons rapport från 2004 tas några fler faktorer upp som påverkar om man avverkar eller ej. Han har valt att dela upp dessa faktorer i två grupper; faktorer som skogsägaren själv kan påverka och yttre faktorer (se figur 2.2).

Figur 2.2 Faktorer som påverka skogsägarens beslut vid skogliga åtgärder. Källa: Ingemarsson, 2004

Det som Ingemarsson främst tar upp som inte Törnqvist har med i sin rapport är rådgivning. Rådgivningen kan spela en viktig roll när skogsägaren tar beslut om att avverka. Men det kan även vara så att skogsägaren har kunskaperna själv om hur skogen skall skötas och därför fattar avverkningsbesluten själv. Andra faktorer som Ingemarsson tar upp som skiljer sig mot Törnqvist rapport är utrustning, fastighetens lokalisering, grannar och allmänhetens syn på skogsbruket.

Utbor och åbor

Definitionen på vad som är utbor och åbor skiljer sig åt mellan olika företag och myndigheter. En definition är om den skötselansvarige/ägaren bor i samma kommun som där fastigheten finns i. Bor de i samma kommun klassas de som åbor, om inte så bli de utbor. Är det flera ägare till fastigheten så klassas de som utbor om minst hälften av ägarna bor i en annan kommun. Ingår det flera fastigheter i brukningsenheten så är det fastigheten som ligger närmast som avgör förhållandet (Skogsstyrelsen, 2001). En annan definition på utbor och åbor bygger på att man mäter det fysiska avståndet mellan fastighetsgräns och bostadsort. Där klassas ägare/skötselansvarig som utbor om avståndet från bostadsort till fastighetsgränsen är tre mil eller mer. Är det flera ägare så beräknas avstån-

det från kontaktpersonens bostad till fastigheten. Saknas det kontaktperson går man efter bostadsort, ålder eller ägarandel (Hofstedt, 2003).

2001 fanns det totalt 304 500 skogsägare i Sverige. 66 procent av dessa var åbor och resterande 34 procent var utbor. Här används definitionen med att man inte bodde i samma kommun som där man hade sin fastighet (Skogsstyrelsen, 2001). 2011 fanns det 327 727 skogsägare i Sverige. 25 procent av dessa ägare klassas som utbor med definitionen att samtliga ägare är bosatta i en annan kommun. Vid definitionen att minst en ägare bor i en annan kommun var det 32 procent (Skogsstyrelsen, 2012). Utvecklingen med att antalet skogsägare som klassas som utbor ökar i framtiden tros fortsätta. Detta på grund av att samägandet av skogsfastigheter tros öka, något som i sin tur medför att det blir fler utbor. För med fler ägare minskar chansen att man kan bo på sin fastighet (Lidestav & Nordfjell, 1998).

I en enkätundersökning som Skogsstyrelsen gjorde 2003 visade det sig att 2/3 av de skogsägare som bodde tio mil eller mindre från sin fastighet besökte den ungefär en gång per vecka. Bodde skogsägaren mellan tio och tjugo mil bort så var det 80 procent som svarade att de besökte fastigheten en gång per månad. Var avståndet mer än tjugo mil så var det 60 procent som svarade att de besökte fastigheten en gång per halvår eller mindre. Skogsägarna som svarade på enkäten hade sina fastigheter i södra Sverige och antalet skogsägare som svarade var relativt få.

I den enkätundersökning som Lidestav och Nordfjell gjorde 1998 så kunde man urskilja en skillnad på vad de utfrågade skogsägarna bodde. Det var främst de skogsägarna som hade en medelstor fastighet (50 – 399 ha) som bodde på sin fastighet.

Att bo långt ifrån sin fastighet kan gör att skogsägaren blir mindre aktiv i skötseln av densamma. Framför allt när det gäller avverkning kan man se att utbor är mindre aktiva än åbor (Skogsstyrelsen, 2001). Utbor och åbor avverkar samma mängd virke men det finns en skillnad i avverkningsfrekvensen. Utbor avverkar mer sällan men gör större uttag när det väl görs en avverkning. Åbor gör mindre uttag men mer frekvent (Törnqvist, 1995). Andra nackdelar kan vara att det blir ett längre avstånd mellan skogsägaren och rådgivaren. Detta kan medföra att det bli sämre kontakt dem emellan (Skogsstyrelsen, 2001)

Utbor anser att de har ett större kunskapsbehov och då är det främst på miljöområdet. De är också mer positiva till att natur och kulturmiljöer märks ut på deras fastigheter (Skogsstyrelsen, 2001).

Vad det gäller vilken målsättning man har med sitt skogsbruk så går det inte i hittills genomförda undersökningar att se någon större skillnad mellan åbor och utbor. Det viktigaste målet för de båda grupperna är att få god avkastning på sin skog. Att satsa på skogsvård är något som de båda grupperna främst vill göra för att öka avkastningen (Skogsstyrelsen, 2001).

Ett undantag utgör dock den mindre enkätundersökning som Wilhelmsson (2010) genomfört. Den omfattande 38 skogsägare och försökte analysera hur deras målbild för skogsbruket ser ut. De fick svara på frågan om vad som var viktigt med deras skogsfastighet. Totalt var det 33 personer som svarade på frågan. Svaren var svårtolkade och på grund av ett litet antal som svarade på enkäten kan det vara svårt att dra några generella slutsatser av rapporten. Men från rapporten går det ändå att utläsa att olika skogsägargrupper värderar olika nyttor med sina fastigheter. Grupperna svarade följande (den mest värdefulla nyttan listas först och sedan i fallande ordning):

- *Åboende*: Boendemiljö, ved, skogsägande, virkesproduktion, arbete/hobby, jakt, biodiversitet, bär, annan rekreation, fiske, kolbindning.
- *Kommunboende*: Hobby/arbete, virkesproduktion, skogsägande, bär och svamp, boendemiljö, ved, biodiversitet, jakt, annan rekreation, kolbildning, fiske.
- *Utboende*: Virkesproduktion, skogsägande, hobby/arbete, annan rekreation, boendemiljö, ved, bär och svamp, biodiversitet, jakt, fiske, kolbindning.

4. MATERIAL OCH METODER

Syftet med detta arbete, är som nämnts tidigare, att få en förklaring på varför vissa av medlemmarna i Södra skogsägarna är passiva i sitt skogsbruk. För att studera detta genomfördes en enkätundersökning. I detta kapitel kommer det att presenteras hur denna undersökning genomfördes.

Studerad population

De utvalda skogsägarna som ingår i denna marknadsundersökning är samtliga medlemmar i Södra och har sin fastighet inom Gislaveds verksamhetsområde. Skogsägare som valdes ut för att medverka har under de senaste fem åren haft en låg aktivitet hos Södra, med detta avses att de inte har levererat något virke till Södra under perioden.

För att få fram vilka som har haft en låg aktivitet så genomfördes en genomgång över Södras medlemsregister. Efter denna genomgång så hade ett stort antal medlemmar tagits fram. För att begränsa arbetets omfattning så gjordes vissa avgränsningar. Dödsbon, landsting, kommuner och kyrkan togs bort ur undersökningen. Skogsägare med ett skogsinnehav på 24 hektar eller mer ingick i undersökningen. Skogsägare med ett skogsinnehav under 24 hektar sorterades bort men i efterhand framkom det att några enstaka skogsägare med ett lägre innehav än 24 hektar ingick ändå. Orsaken till detta var att inte medlemsregistret var tillräckligt uppdaterat. Efter dessa avgränsningar fanns det 352 skogsägare kvar som ingick i undersökningen.

Efter att svaren i enkäten hade analyseras framgick det att 60 procent av de utvalda medlemmarna hade levererat virke till Södra under de senaste åren. Därför lyckades inte målsättningen att fånga upp de medlemmar som var tilltänkta att analyseras från början. Orsaken till detta diskuteras vidare i diskussionen längre fram i rapporten.

Postenkät

För att få fram skogsägarnas åsikter så användes en postenkät. Enkäten togs fram efter studier av liknande enkäter som har genomförts. Efter det så utformades det frågor som passade in på arbetets syfte. Frågorna bestod av både öppna och slutna frågor. Efter att ett antal frågor hade arbetats fram så presenterades de för handledare och för områdeschefen på Gislaveds verksamhetsområde. Därefter skedde det vissa justeringarna av frågorna.

Parallellt med denna marknadsundersökning så har det genomförts en liknande undersökning av Andreas Axelsson över Vimmerbys verksamhetsområde. Ett

visst samarbete har funnits mellan projekten. Bland annat så har enkäten tagits fram gemensamt för att resultaten för de olika verksamhetsområdena ska kunna jämföras.

Enkäten (se bilaga 1) skickades ut den 2 november 2012 och skulle återsändas senast den 25 november. Tillsammans med enkäten så skickades det med ett följebrev där arbetes syfte presenterades (bilaga 2). När det återstod en vecka innan enkäten skulle återsändas skickades en SMS-påminnelser till respondenterna. För att få upp svarsfrekvensen så lockades skogsägarna med att de kunna vinna en GPS. För att vara med på denna utlottning så var skogsägarna tvungna att skriva sina namn på enkäten, men ville de vara anonyma så fick de det, men då var de inte med på utlottningen.

I efterhand kom det fram att ett antal medlemmar föll bort från undersökningen. Totalt var det 34 stycken skogsägare som föll bort på grund av att de inte längre var medlemmar eller för att de hade fel adress (se tabell 3.1). Totalt var det 118 personer som svarade på enkäten, vilket innebär en tredjedel (33,5 %) av de enkäter som skickades ut.

Tabell 3.1 Svarsanalys enkäten

Utskickade enkäter	352 stycken	Andel
Ej medlemmar i Södra längre	14 stycken	4 %
Fel adress	20 stycken	6 %
Ej besvarade enkäter	234 stycken	66,5 %
Besvarade enkäter	118 stycken	33,5 %

Över- och undertäckning

Vid en analys av över- och undertäckning studerar man hur väl den utvalda gruppen som svarat på enkäten speglar den verkliga populationen. Om det är stora skillnader ska man vara försiktig med att dra några slutsatser av enkäten. Men även om det finns likheter ska man vara försiktig med slutsatserna på grund av att det kan finnas flera andra olika variabler som kan påverka respondenterna (Trost, 2007).

Vid en analys av den utvalda gruppen som svarat på enkäten så kan man se både likheter och olikheter med de övriga svenska privata skogsägarna (se tabell 3.2 och 3.3). Tyvärr är det ändå svårt att få en bra jämförelse då Skogsstyrelsen och denna enkät har olika gruppindelningar.

Tabell 3.2 Arealfördelning i Sverige och i enkäten. Källa: Skogsstyrelsen, 2012.

Sverige			Enkäten		
Areal (ha)	Antal	Andel	Areal (ha)	Antal	Andel
- 20	155 145	47 %	-24	4	3,5 %
21-50	74 199	23 %	25-49	51	44,3 %
51-100	49 589	15 %	50-99	38	33,0 %
101-200	30 283	9 %	100-199	13	11,3 %
201-400	13 437	4 %	200-299	4	3,5 %
401-1000	4 317	1 %	300+	5	4,3 %
1001-	757	0 %			
Totalt	327 727	100 %		118	100 %

Vad det gäller arealen stämmer den bra överens med den verkliga populationen. Ca 80 procent i enkäten och i den verkliga populationen har en areal på 100 hektar eller mindre.

Tabell 3.3 Åldersfördelning för besvarade enkäter och i Sverige totalt. Källa: Skogsstyrelsen, 2012.

Sverige			Enkäten		
Ålder	Antal	Andel	Ålder	Antal	Andel
0-19	480	0,1 %	-39	2	1,7 %
20-29	5 447	1,7 %	40-49	14	11,9 %
30-49	80 954	24,7 %	50-59	30	25,4 %
50-64	123 736	37,8 %	60-69	54	45,8 %
65-74	73 099	22,3 %	70+	18	15,3 %
75-	39 479	12,0 %			
Okänt	4 532	1,4 %			
Totalt	327 727	100,0 %		118	100 %

Vid en analys över ålder speglar inte de svarande skogsägarna den verkliga populationen lika väl. De svarande är något äldre än vad den verkliga populationen är.

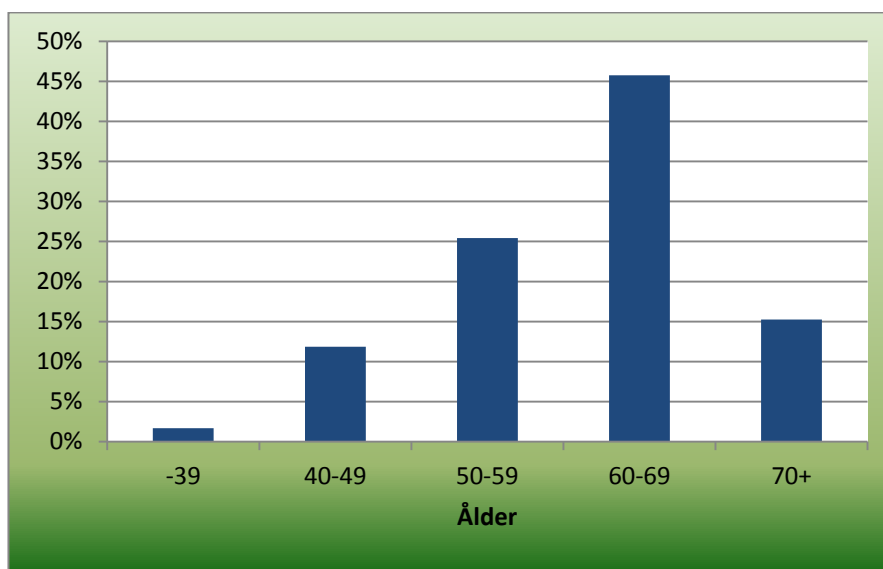
78 procent av de svarande bodde på eller i anslutning till sin fastighet, resterande 22 procent bodde fem mil eller mer ifrån sin fastighet. 2011 var det 25 procent som var utbor av de svenska privata skogsägarna. Här användes en definition att ägare skulle bo i någon annan kommun än vad fastigheten var beläggen i. Vid samägande skulle minst en av ägarna bo i någon annan kommun än vad fastigheten var beläggen i. Därför speglar de svarande verkligheten relativt bra men det ska tilläggas att det blir svårt att göra en bra jämförelse då det används olika definitioner.

5. RESULTAT

I detta kapitel kommer svaren från enkätundersökningen att presenteras. Inledningsvis kommer gruppen skogsägare som svarade på enkäten att presenteras och därefter deras mål med skogsbruket, på vilket sätt de vill kommunicera med skogsbolagen och vad som är viktigt för dem i en virkesaffär. Avslutningsvis kommer en bild av hur skogsägarnas aktivitet har sett ut i skogen under de senaste fem åren att presenteras.

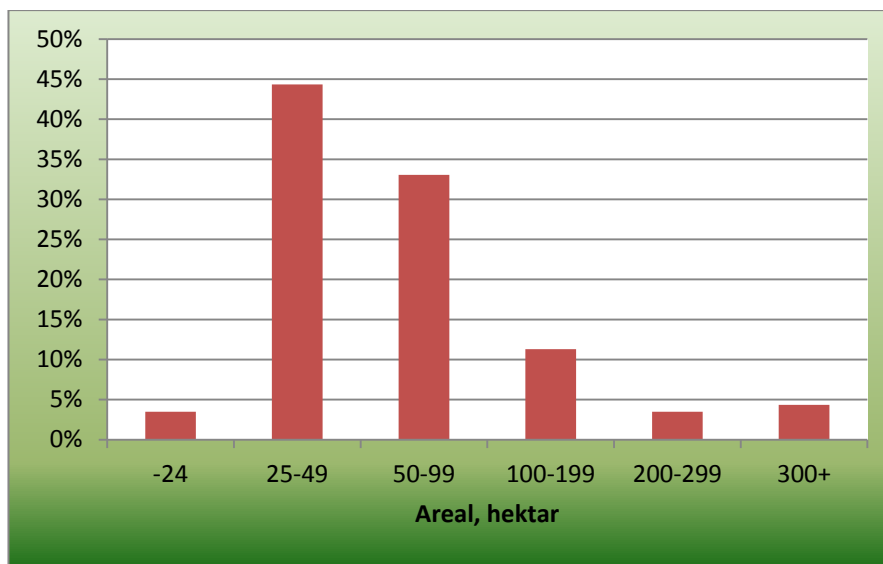
Skogsägarna i enkäten

Totalt var det alltså 118 skogsägare (33,5 %) som besvarade enkäten. Samtliga dessa hade kryssat i att de tillhörde Gislaveds verksamhetsområde. Den till antalet största åldersgruppen som svarade på enkäten var gruppen med en ålder mellan 60 och 69 år (se figur 4.1). Hela 46 procent tillhörde denna grupp medan enbart 2 procent som svarade var yngre än 40 år.

Figur 4.1 Ålder på de som svarade på enkäten (n= 118).

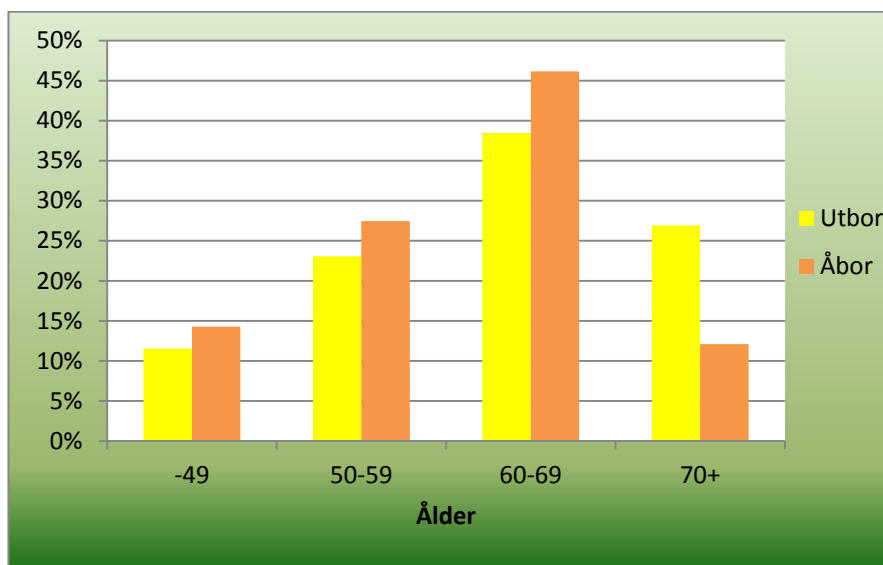
44 procent av de som svarade hade en fastighet med en areal mellan 25 och 49 hektar (se figur 4.2). Andelen som ägde mindre än 25 hektar och andelen som ägde mer än 300 ha var ungefär lika stor. 12 procent av de som svarade på enkäten hade förvärvat sin fastighet mellan åren 2005 och 2012.

Figur 4.2 Hur stort innehav av skog de svarande hade (n=117)

På frågan om de bodde på eller i anslutning till sin fastighet (inom 5 mil) så var det 78 procent som svarade att de gjorde så, de här skogsägarna klassas som åbor i den här rapporten. Resterande 22 procent svarade att de bodde 5 mil eller längre ifrån sin fastighet, dessa skogsägare klassas som utbor i den här rapporten. En andel på 22 procent kan ses som en relativt normal andel då det speglar verkligheten relativt bra. Totalt var det 117 personer som svarade på denna fråga vilket ger ett partiellt bortfall på ca 1 procent.

Vid en närmare analys av vilka åldersklasser som bor på sin fastighet kan man se att det är vanligare att bo på sin fastighet vid en ålder under 70 år. Över 70 är det vanligare att man inte bo på sin fastighet (se figur 4.3).

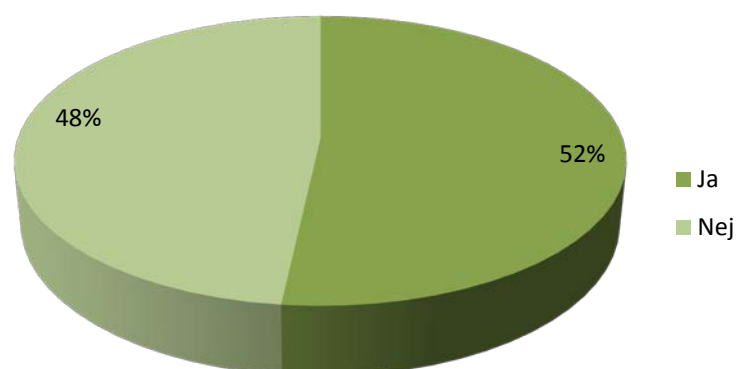
Figur 4.3 Ålderfördelning mellan utbor eller åbor (n=117).

På fastigheterna var det vanligaste att det var *en* person som fattade besluten om de skogliga åtgärderna. Enbart 8 procent av fastigheterna hade 3 eller fler beslutsfattare (se tabell 4.1).

Tabell 4.1 Antalet beslutsfattare på fastigheterna (n=116).

Antalet beslutsfattare	Antal	Andel
1	63	54 %
2	44	38 %
3 eller fler	10	8 %

Av de skogsägare som svarade på om de använde någon av Södras medlemsförmåner så var det ungefär lika många som gjorde det som inte gjorde det (se figur 4.4). Den vanligaste medlemsförmånen som användes var någon form av medlemsaktivitet som resor, skogsdagar och virkeskvällar.

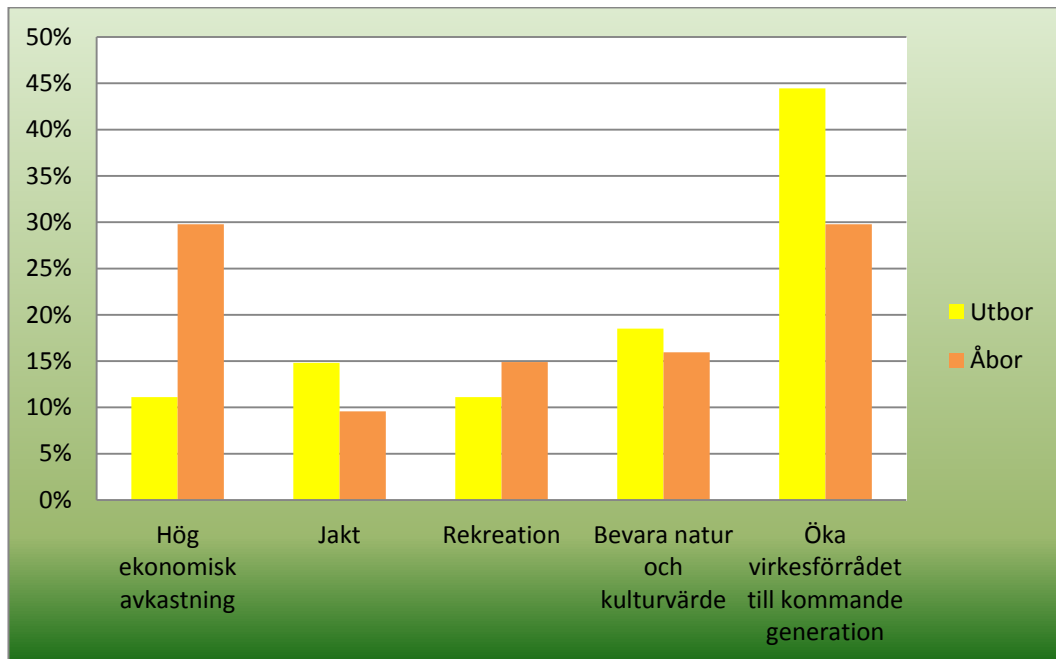
Figur 4.4 Om man utnyttjar någon av Södras medlemsförmåner (n=114).

Målen med skogsbruket

Totalt var det 117 stycken som svarade på vad som var viktigast med deras skog. De svarande hade fem olika svarsalternativ att välja på. Därför kan det vara så att det finns något annat som de anser är viktigare än dessa fem alternativ. Som hel grupp var det viktigaste för skogsägarna att öka virkesförrådet till nästa generation. Ungefär var tredje skogsägare, 32 procent, svarade med detta alternativ. Därefter kom alternativet att få en hög ekonomisk avkastning (26 procent).

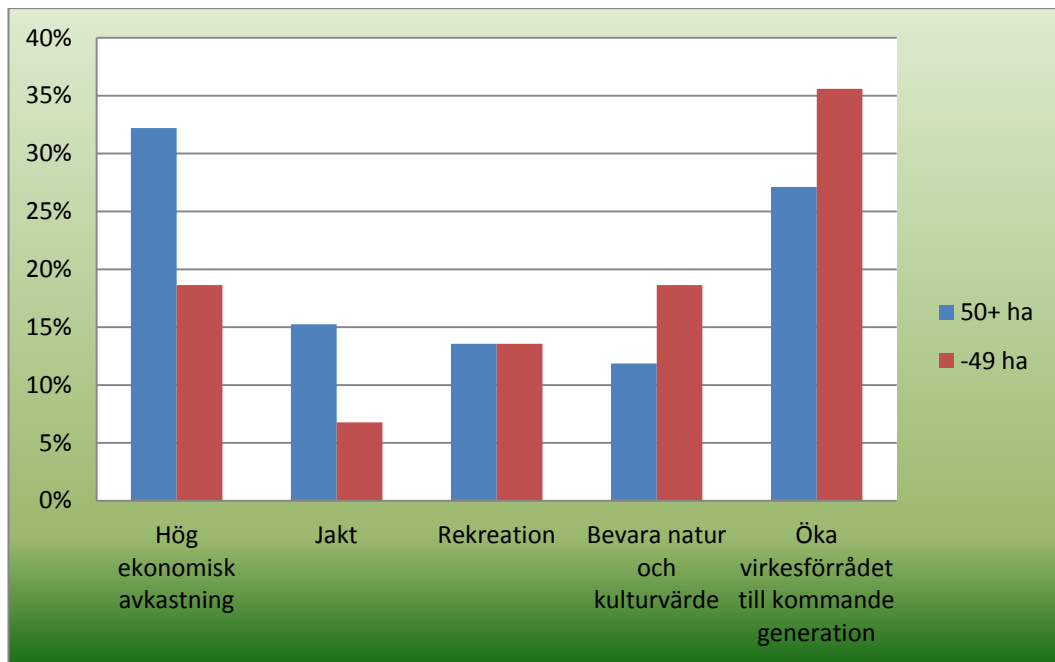
Skillnaden mellan utbors och åbors målbild var att det var fler utbor (ca 15 procentenheter fler) som ville öka virkesförrådet till nästa generation. Samtidigt framgår av figur 4.5 nedan att det generellt var viktigare för åborna att man hade

en hög ekonomisk avkastning med sitt skogsbruk (ca 20 procentenheters skillnad).

Figur 4.5 Vad som är viktigast med att äga skog uppdelat efter åbor och utbor (n=117).

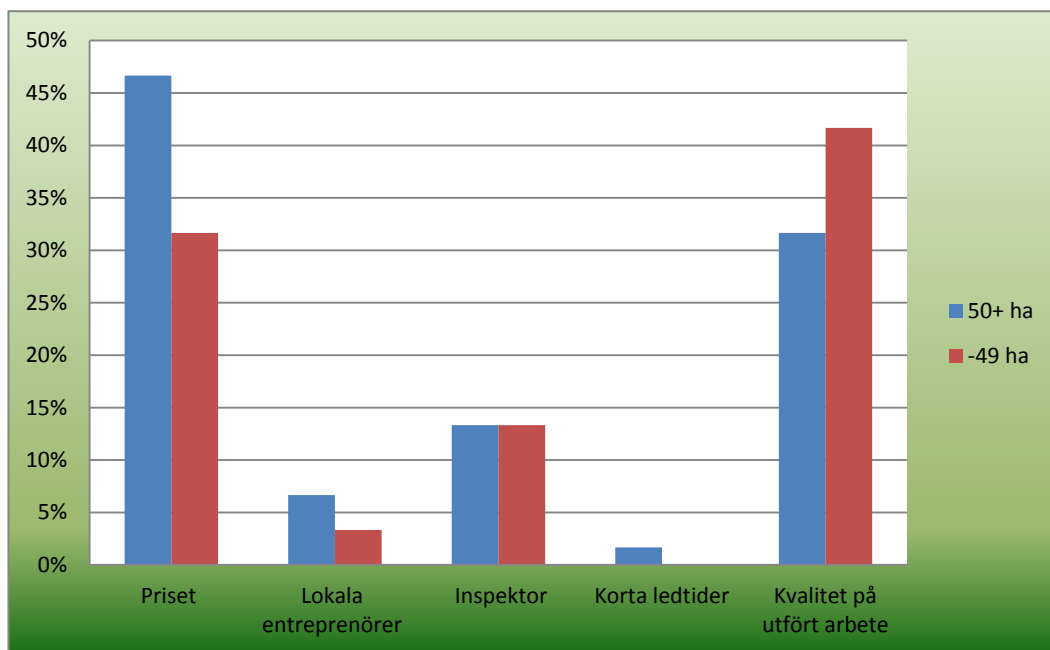
Vid en uppdelning av svaren efter storleken på fastigheten ser man att det trendmässigt blir viktigare med hög ekonomisk avkastning vid ökad areal. För personer med ett mindre skogsinnehav är det viktigare att bevara natur och kulturvärde samt att öka virkesförrådet till kommande generation (se figur 4.6)

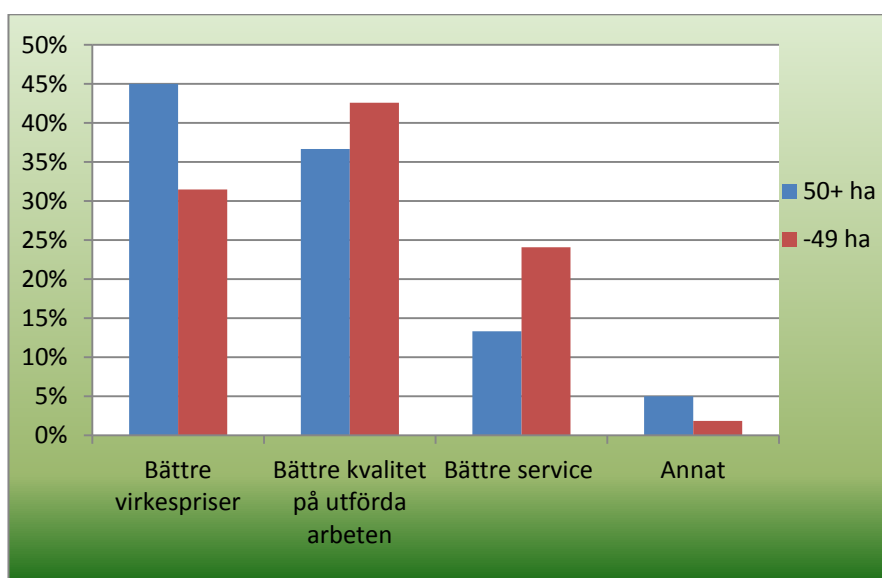
Figur 4.6 Vad som är viktigast med en skog uppdelat efter hur stort skogsinnehav man har (n=117).

Virkesaffärer

Vid en virkesaffär anser 48 procent att priset är den viktigaste faktorn, och därefter kommer kvalitet på det utförda arbetet (38 procent). Endast 1 procent tycker att korta ledder är viktigast. Priset och kvalitén på utförda arbeten är också något som kan få skogsägaren att byta skoglig samarbetspartner. Hela 80 procent svarade att de kunde tänka sig att byta handelspartner beroende på priset eller kvalitén. För personer med ett större skogsinnehav spelar priset en mer avgörande roll än kvalitén. Med ett mindre skogsinnehav blir det tvärtom. Då är det kvalitén som går före priset (se figur 4.7 och 4.8)

Figur 4.7 Vad som är viktigt vid en virkesaffär fördelat på hur stort skogsinnehav man har (n=114).

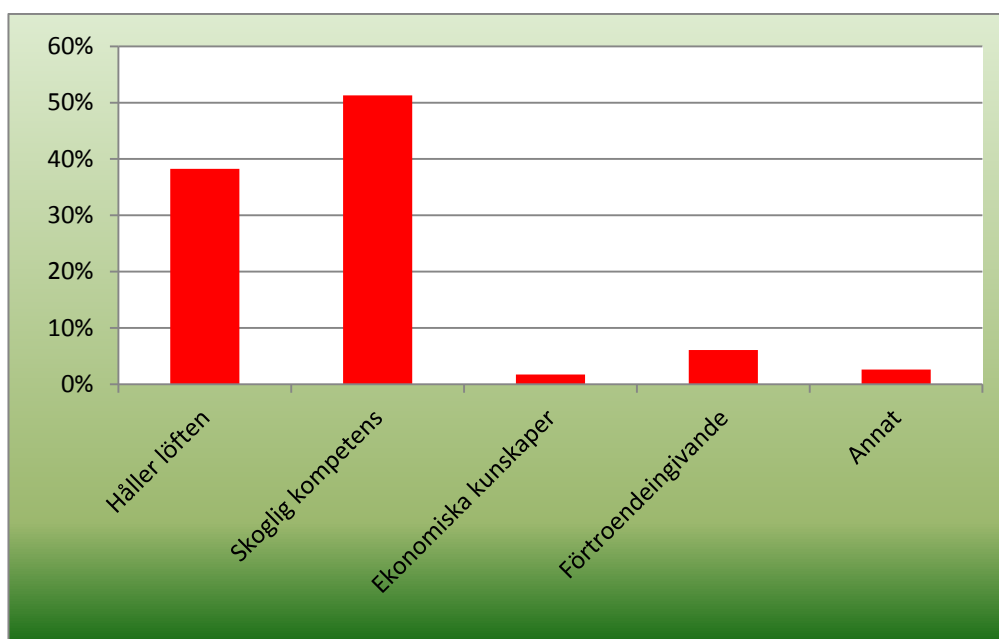
Figur 4.8 Vad som skulle få en att byta samarbetspartner fördelat på hur stort skogsinnehav man har (n=114).

Kommunikation

Av de 117 stycken skogsägarna som svarade på frågan vem/vad som var deras viktigaste rådgivare i skogliga frågor svarade 38 procent att deras inspektor var det. Därefter kom svarsalternativet "någon annan i ens närhet" med 25 procent.

Ungefär var tionde skogsägare (11 procent) svarade att de inte behöver någon rådgivare utan att de anser sig ha kunskaperna själva, och enbart 15 procent av dessa bodde på eller i anslutning till sin fastighet.

En inspektor ska ha skoglig kompetens samt hålla de löften som getts. Det som minst efterfrågas är en inspektor med ekonomiska kunskaper (se figur 4.9). I kommentarsfältet "annat" skrev skogsägarna att de främst ville ha en inspektor som var lätt att nå och en som man kan få en bra kontakt med (se bilaga 3). Inga under 50 år svarade att förtroendegivande intryck är den viktigaste egenskapen för en inspektor.

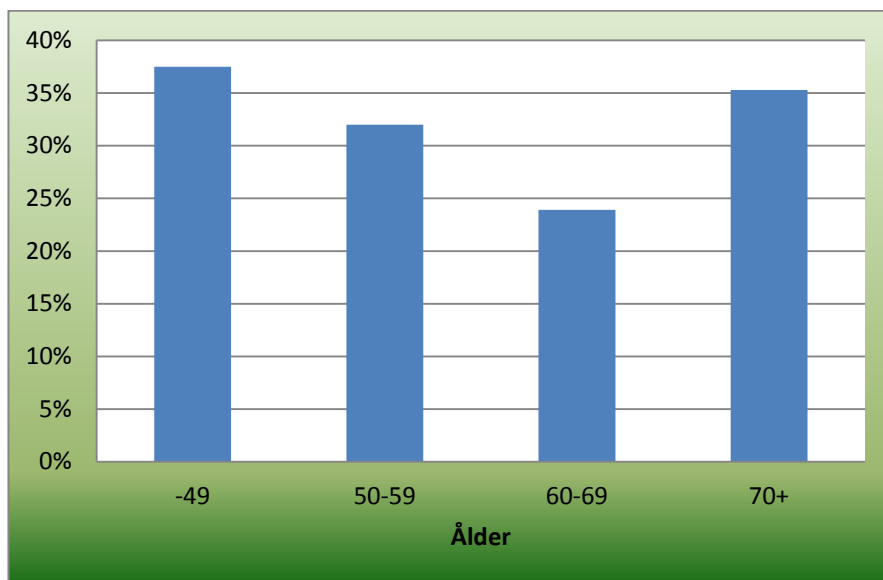
Figur 4.9 Vilka egenskaper som en inspektor helst ska ha (n=115).

Skogsägarna vill helst bli kontaktade med ett personligt möte. Vad det gäller telefon, brev och mail är det ungefär lika stor andel på respektive alternativ. Sms var det enbart 1 procent av 117 stycken skogsägare som ville bli kontaktade med. Man kan se ett samband att ju äldre man blir desto mer föredrar man personlig kontakt (se tabell 4.2)

Tabell 4.2 Sambandet mellan vilket sätt man vill bli kontaktad på och ålder (n=117).

Ålder:	-39	40-49	50-59	60-69	70+
Personligt möte		31 %	59 %	55 %	67 %
Telefon	50 %	38 %	3 %	16 %	11 %
Brev		8 %	21 %	13 %	17 %
Mail	50 %	23 %	17 %	15 %	6 %
SMS				2 %	
Totalt antal svarande:	2	13	29	55	18

Södras hemsida besökte 62 procent av 114 personer. Av de som inte besökte den var främsta orsaken till att detta att de inte hade tid eller intresse (se bilaga 3). En analys över fördelningen på de olika åldersklasserna visar att det är relativt jämnt fördelat (se figur 4.10). Man kan se att det är något fler i den yngre åldersklassen under 50 år som använde hemsidan. Men det ska tilläggas att det är en marginell skillnad mot de andra åldersgrupperna.

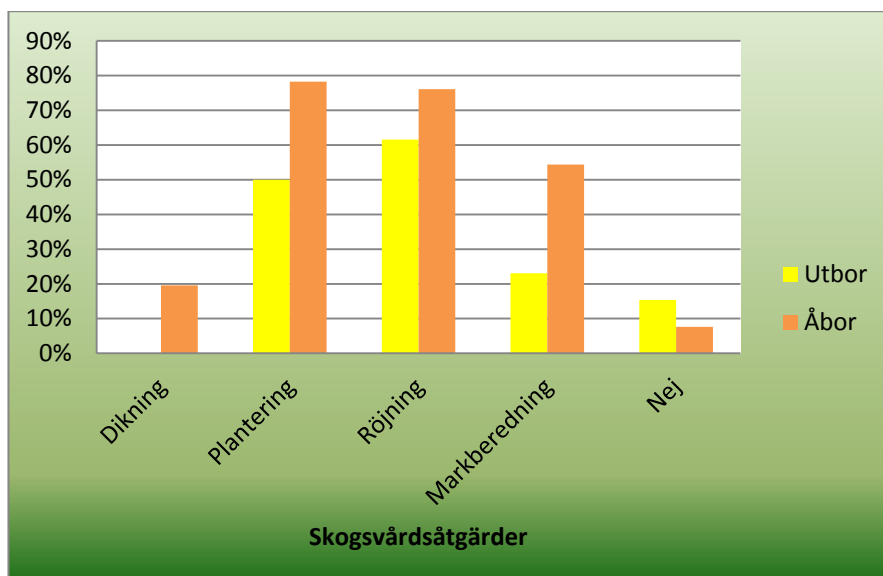

Figur 4.10 Andelen som använde södras hemsida fördelat på de olika åldersklasserna (n=114).

Skogsvårdsåtgärder och avverkning under de senaste fem åren

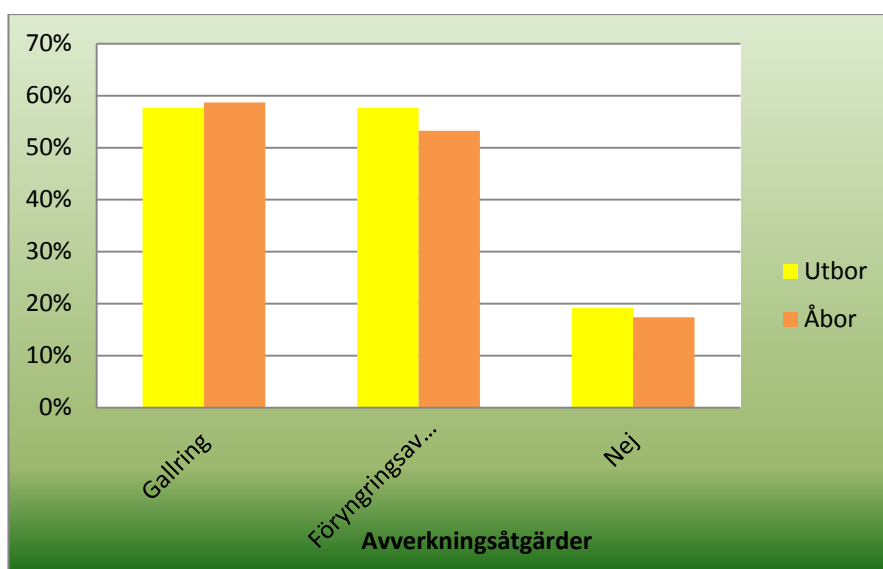
Totalt var det ungefär var tionde skogsägare (9 procent) som inte hade utfört någon skogsvårdsåtgärd. Med ökande skogsareal ökade aktiviteten. Vid ett innehav på över 50 hektar var det enbart 7 procent som inte hade gjort någon skogsvårdsåtgärd under de senaste fem åren. Av de 107 stycken skogsägare som svarade att de hade utfört någon skogsvårdsåtgärd var det 86 procent som hade utfört en röjning och 83 procent en plantering under de senaste fem åren. 28 procent hade utfört en dikning.

Vid en uppdelning över hur många som tog beslut om skogliga åtgärder på fastigheten så hade alla utfört någon skogsvårdsåtgärd under de senaste fem åren i gruppen med tre beslutsfattare. Det gick inte se någon större skillnad mellan en och två beslutsfattare, det var ca 95 procent i de här grupperna som hade utfört någon skogsvårdsåtgärd. Vid en jämförelse mellan utbor och åbor kan man se att det är en högre aktivitet hos åborna (se figur 4.11). Anmärkningsvärt är att inga utbor har genomfört någon dikning under de senaste fem åren.

Figur 4.11 Vilka skogsvårdsåtgärder det har utfört under de senaste fem åren (n= 117).

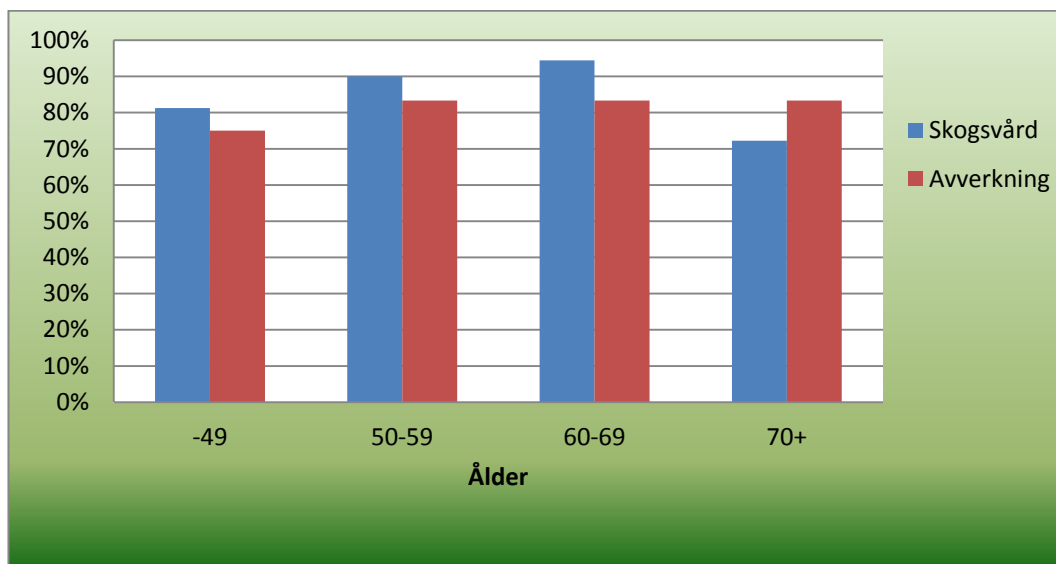
När det var en person som tog beslut om skogliga åtgärder på fastigheterna var det 9 procent som inte hade utfört någon åtgärd, vid två ägare var det 8 procent och vid tre hade samtliga utfört någon åtgärd. Av de som hade förvärvat sin fastighet på senare tid var det 86 procent som hade gjort någon avverkning de senaste fem åren. Vid en jämförelse mellan åbor och utbor vad det gäller avverkning går det inte att urskilja några stora skillnader (se figur 4.12).

Figur 4.12 Avverkning aktivitet under de senaste fem åren (n=118).

Totalt var det ca 20 procent av 118 stycken skogsägare som inte hade utfört någon skoglig aktivitet (avverkning + skogsvårdsåtgärd) under de senaste fem åren. Av dessa var majoriteten (ca 70 %) småägare med ett skogsinnehav under 50 hektar.

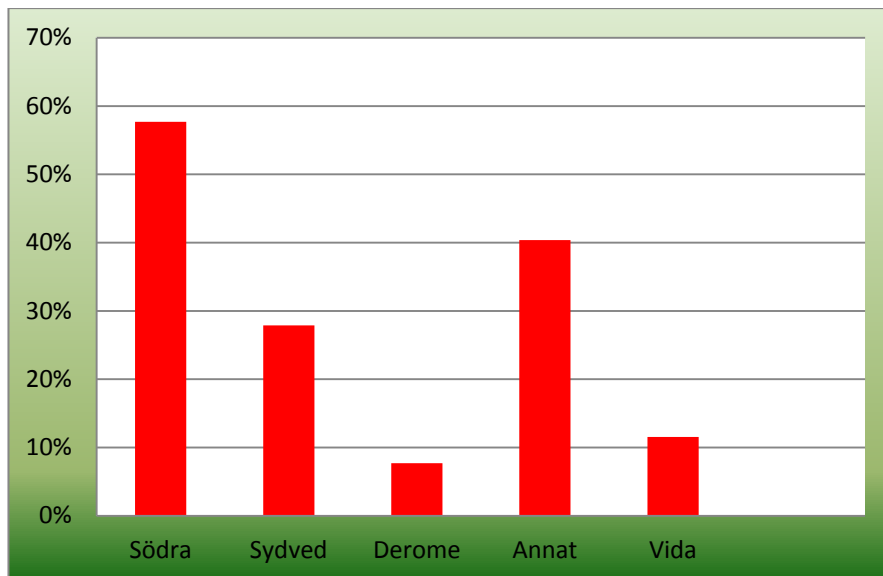
Vid en närmare analys över hur aktiva de olika åldersgrupperna är när det gäller skogsvård och avverkning är det svårt att se några stora skillnader. Det som skiljer sig lite är att gruppen "70+" har en aktivitetsgrad för skogsvård på ca 70 procent. Detta är lägre än vad de andra grupperna har. Annars är det jämnt mellan de olika grupperna, framför allt om man tittar på avverkningen. Slående för alla fyra grupperna är att det är relativt hög aktivitetsgrad, ingen av grupperna går under 70 procent (se figur 4.13).

Figur 4.13 Aktivitetsgraden under de senaste fem åren fördelat på de olika åldrarna (n=118).

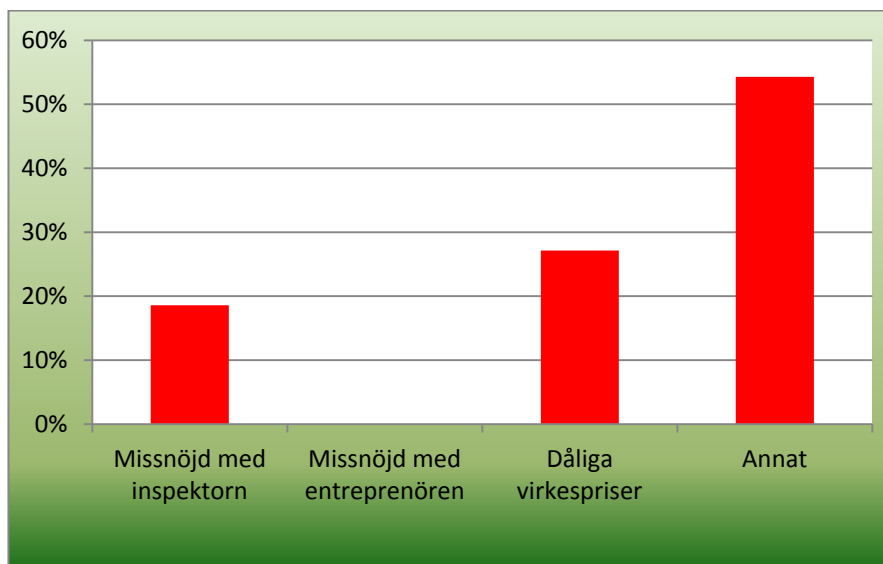
Skogliga samarbetspartner under de senaste fem åren

En femtedel svarade att de saknade något i Södra som organisation (se bilaga 3). Ett exempel som flera skogsägare saknar är en bra kommunikation med Södra. De anser att det har blivit för långa avstånd till Södras kontor, vilket har lett till mindre kontakt med de anställda i Södra. Några skriver även att de saknar personlig rådgivning. Trots detta hade ändå lite mer än hälften (62 procent) av dessa skogsägare levererat till Södra under de senaste fem åren. Av samtliga 107 skogsägarna som svarade på frågan till vilka de hade levererat till, var det ca 60 procent som hade levererat till Södra under de senaste åren (se figur 4.14). I kommentarsfältet "annat" så var den vanligaste leverantören Fegens sågverk. Andra leverantörer som var vanliga är Nydala trä, ATA och MAA såg (se bilaga 3). Ingen större skillnad gick att utskilja om man var mer eller mindre Södratrogen vid olika åldrar eller om man hade över eller under 50 hektar. Men vid en analys över skogsägare med ett innehav på över 100 hektar ökade andelen med cirka tio procentenheter.

Figur 4.14 Till vilka man har levererat till under de senaste fem åren (n=104).

På frågan varför man inte har levererat till Södra under de senaste fem åren var den vanligaste orsaken "annat" (se bilaga 3). En röd tråd igenom kommentarerna är att man har fått kontakt med andra bolag på ett eller annat sätt. Det kan vara att man är anställd på ett annat bolag eller att grannen har en annan leverantör. En del skrev att de fick hjälp av andra bolag under stormarna och sedan fortsatt att ha detta bolag som leverantör. Efter orsaken "annat" kom "dåliga priser" och "missnöjd med inspektorn". Ingen var missnöjd med entreprenörerna (se figur 4.15).

Figur 4.15 Orsak till att man inte levererat till Södra under de senaste fem åren (n=42).

6. DISSKUSSION

På grund av den låga svarsfrekvensen ska man vara försiktig med att generalisera svaren i enkäten till alla skogsägare i populationen. Därför kommer den diskussion som kommer föras under detta kapitel främst att relatera till de 118 skogsägarna som valde att svara på enkäten.

Totalt var det ca 40 procent av 104 skogsägare som gick att klassa som passiva medlemmar hos Södra, det vill säga de som inte har levererat något virke till Södra under de senaste fem åren. Utöver dessa 40 procent var det ca 20 procent av 118 skogsägare som inte hade gjort någon skoglig aktivitet under de senaste fem åren. Totalt var det ca 42 skogsägare som var passiva medlemmar och ca 24 skogsägare som var passiva skogsbrukare. Av de 24 passiva skogsägarna kan det finnas en naturlig förklaring till varför det inte har skett någon leverans. Fastighetens storlek har kanske påverkat att det inte har infallit någon avverkning under de här åren. De slutsatser som man kan dra är att det går klassa mer än hälften av de svarande som trogna Södra leverantörer. På grund av detta blir det tyvärr svårt dra några säkra slutsatser om vad en passiv medlem tycker och tänker. Så de svar som har framkommit ur enkäten kan nog mer ses som en "allmän" skogsägares åsikter.

Genom en analys av de svarande i enkäten kan man primärt säga att den här "allmänna" skogsägaren är över 50 år, har en fastighet mellan 25 till 100 hektar som den bor på eller i anslutning till. En annan definition på en passiv.

Hur ska man få skogsägarna mer aktiva i sitt skogsbruk i framtiden?

Under följande stycke kommer det att föras en diskussion om hur man kan få medlemmarna mer aktiva i sitt skogsbruk. Diskussionen grundar sig i enkätsvaren, mina egna tankar samt litteraturstudien. Diskussionen är uppdelad på sju olika frågor gällande i) utbor och åbor, ii) avverkningsbeslut, iii) skogsbrukets mål, iv) kommunikation, v) Södra som organisation, vi) ägarfaser och inspektorn.

Utbor och åbor, avverkningsbeslut och skogsbrukets mål

Av de utbor och åbor som svarade på enkäten går det urskilja att åborna är mer aktiva när det gäller skogsvårdsåtgärder, men när det gäller avverkningsåtgärder går det inte att se någon större skillnad (se figur 4.11 och 4.12). Att det inte skulle vara någon skillnad när det gäller avverkning stöds av Törnqvist rapport (1995). Han skriver att åbor och utbor avverkar samma volym virke men att det finns en skillnad i hur frekvent man avverkar. Så resultatet är väntat att det inte skulle vara någon skillnad. Även beträffande skogsvårdsåtgärdena var utfallet av

enkäten det förväntade. Skogsvårdsåtgärder är nog något som man i högre grad gör själv och inte alltid lejer bort till andra personer. Vad det gäller avverkning är det nog tvärtom, man lejer bort dessa istället för att göra dem själv. Skulle denna hypotes stämma kan den avgörande skillnaden mellan åbor och utbor vara avståndet till fastigheten. Med längre avstånd minskar möjligheten till att utföra dessa skogsvårdsåtgärder på egen hand. Därför är det viktigt som skogsbolag att kunna erbjuda utborna dessa tjänster, inte minst med tanke på att utboägandet ser ut att öka i framtiden. Så betydelsen av att kunna erbjuda ett paket med helhetslösningar för ett bekymmerslöst skogsägande kommer troligtvis också att öka. Ett sätt som redan finns idag men som man kan tänka sig att utveckla är olika typer av förvaltningstjänster.

När beslut ska tas om man ska avverka eller ej är det flera olika faktorer som påverkar. Detta är något som man ska tänka på som inspektor vid en virkesaffär. Är man väl insatt i vilka faktorer som påverkar blir det lättare att se det ur skogsägarens synvinkel. På det viset får man till en mer anpassad rådgivning efter skogsägarens önskemål. En duktig inspektor som kan göra det tror jag lättare kan få till ett avslut i en virkesaffär. Ur enkäten framgick det att kvalitén och priset var viktiga faktorer vid en virkesaffär och att detta även kan få skogsägaren att byta skoglig samarbetspartner. Det finns en tendens till att priset är viktigare för de större fastighetsägarna och kvalitén på de mindre (se figur 4.6 och 4.7). Denna teori stöds även av figur 4.6 där det går utläsa att ägarna med större fastigheter i större utsträckning har som mål "hög ekonomisk avkastning" än vad de ägarna på de mindre fastigheterna har. Att det är så beror troligtvis på att det blir mindre volymer på de mindre fastigheterna. Därmed minskar omsättningen av kapital i dessa affärer och då också betydelsen av kapitalet. Detta kan en inspektor tänka på i en virkesaffär om han måste välja mellan pris och kvalitet. Men det var flera olika viktiga faktorer som saknades som svarsalternativ i enkäten. Bland annat "skogstillståndet" som 54 procent angav i skogsbarometern från 2012 som den viktigaste faktorn i ett avverkningsbeslut. Hur stor vikt de olika faktorerna har i ett avverkningsbeslut beror bland annat på skogsägarens mål med skogsbruket, hur stort skogsinnehav man har mm.

Att skogsägaren har ett mål är viktigt för att denne ska bedriva ett aktivt skogsbruk. I LRF Skogsägarnas rapport (2000) beskrivs hur ett bra och tydligt mål stimulerar och effektiviserar skogsbruket. Finns det ett bra och tydligt mål blir det också lättare för skogsägaren och rådgivaren att komma överens om hur de skogliga åtgärderna skall genomföras. Finns det inget mål för verksamheten kan det krävas som rådgivare att man pekar på olika mål och vad de leder till. En vanlig föreställning i dag tror jag är att man som rådgivare tror att de flesta skogsägares mål med sitt skogsbruk är att bedriva ett "traditionellt" skogsbruk. Med traditionellt skogsbruk, menar jag att man bedriver sin verksamhet för att få en så hög ekonomisk avkastning som möjligt, eller för att se till att nästa generation kan få det. Även denna undersökning visar att det viktigaste målet för de flesta skogsägarna är att få en så hög ekonomisk avkastning som möjligt (se figur 4.5). Men ca 40 procent som svarade på enkäten hade andra mål som jakt, rekreation och att bevara natur- och kulturmiljöer. Personligen tror jag att det är mycket

viktigt med en *anpassad rådgivning* i enlighet med det mål som skogsägaren har. För att lyckas med detta är det viktigt att lyssna på skogsägarens åsikter. Även om t.ex. skogsägaren har jakten som sitt viktigaste mål tror jag att man kan få ägaren till ett mer aktivt skogsbrukande genom anpassad rådgivning. Det gäller då att få till en rådgivning som gynnar både skogen och jakten samtidigt och på så vis få skogsägaren att genomföra åtgärderna. En annan sak som man också ska ha i åtanke som rådgivare är att en skogsägare kan ha mer än ett mål med sitt skogsbruk. Då blir det viktigt som rådgivare att hitta en kombination mellan målen för att få dem uppfyllda.

I enkäten ställdes en fråga om hur många beslutsfattare det var på fastigheten, som sedan jämfördes hur aktivitetsgraden var på fastigheten. Det gick inte se någon större skillnad på aktivitetsgraden vid flera beslutsfattare. Men en hypotes är ändå att aktivitetsgraden sjunker vid fler beslutsfattare för att det då blir svårare att komma överens om de skogliga åtgärderna. Skulle detta stämma kan tydliga och klara mål vara en åtgärd för att upprätthålla ett aktivt skogsbruk på fastigheten. Det skulle göra att blir lättare att komma överens, något som i slutändan leder till att åtgärderna blir gjorda. Detta kommer att bli allt viktigare i framtiden då trenden är att samägandet ökar (Lidestav & Nordfjell, 1998).

Kommunikation, Södra som organisation, ägarfaser och inspektorn

För att få de passiva medlemmarna mer aktiva krävs det kunskap. Enbart 11 procent i enkäten anser sig ha de kunskaper som krävs för att klara sig utan någon rådgivning. Inte minst är det utbör som anser sig ha ett stort behov av detta (Skogsstyrelsen, 2001). Det finns alltså ett stort kunskapsbehov bland skogsägarna. En kunskap som jag personligen tycker man ska förmedla är kostnaden som passivitet i skogsbruket ger dem i förlorade intäkter. Detta kan motivera skogsägarna till att bli mer aktiva. För att lyckas förmedla detta budskap krävs det bra kommunikation.

Ur enkäten går det utläsa att det finns en tendens att ju äldre man blir ju mer föredrar man personlig kontakt (se tabell 4.2). En del av svaret på detta ligger nog mycket i att den äldre generationen inte har vuxit upp med den moderna teknik som finns idag. Men antalet skogsägare som behärskar denna teknik lär öka då det är en naturlig del av vardagen för de yngre generationerna. Därför rekommenderas en ständig utveckling och förbättring av t.ex. hemsidor som är ett bra sätt att sprida information. Men man ska därmed inte glömma den äldre generationen, utan även erbjuda diverse komplement så att även dessa får den information som de behöver.

En femtedel av respondenterna saknade något i Södra som organisation. Det som flera påpekade att de saknade var en bra kommunikation med Södra (se bilaga 3). Men trots detta var det mer än hälften som levererade till Södra ändå. Det tyder på att det som de saknar inte är så allvarligt att de tänker byta samar-

betspartner. Man ska ändå ta detta på allvar för man kan tänka sig att dessa medlemmar ligger på "gränsen" till att byta samarbetspartner. För att få medlemmarna mer nöjda kan en lösning vara att få dem att utnyttja sina medlemsförmåner. Det kan också öka Södras konkurrenskraft mot konkurrenterna på marknaden. I enkäten var det förvånansvärt få medlemmar som utnyttjade sina förmåner, ca hälften gjorde det. Här ska dock tilläggas att alla Södras olika förmåner inte var med som svarsalternativ i enkäten.

I litteraturstudien går det att läsa om de olika ägarfaserna. Sammanfattningsvis sker det oftast stora avverkningar i övertagande- och uppbyggfasen (Törnqvist, 1995). Så i de här två faserna är det nog inte svårt att motivera skogsägaren till att vara aktiv i sitt skogsbruk. Detta verkar också stämma på skogsägarna som har analyserats i denna enkät. 86 procent av de som hade förvärvat sin fastighet mellan åren 2005 och 2012 hade gjort någon avverkning. Men samtidigt visar figur 4.14 att det inte blir någon lägre aktivitet i högre ålder. Därför skulle man kunna tänka sig att skillnaden är hur stora avverkningar man gör. Men hur den än är ger ett fortsatt aktivt skogsbrukande bra förutsättningar till de nya ägarna. I litteraturstudien går det att läsa att de förra ägarnas handlingar spelar stor roll på vilken inriktning man kan välja på sin verksamhet. Ett fortsatt aktivt skogsbruk, främst när det gäller skogsvård och gallring, gör att de nya ägarna inte går miste om viktiga intäkter (Törnqvist, 1995). Detta kan vara ett motiv till varför man ska vara fortsatt aktiv även i de följande faserna.

Inspektorn har en viktig roll att fylla i det att få skogsägarna aktiva och i att få dem att leverera sitt virke till föreningen. Inspektorn blir ansiktet utåt för Södra mot medlemmarna och är därför oerhört viktig. 40 procent svarade att inspektorn var deras viktigaste rådgivare, samtidigt som 20 procent svarade att anledningen till att de inte levererat till Södra berodde på att de var missnöjda med inspektorn. Därför krävs det att Södra omger sig med bra medarbetare som kan uppfylla medlemmarnas önskemål. Det som medlemmarna främst vill ha är en inspektor med skoglig kompetens, och en som håller sina löften. För att lyckas knyta till sig och sedan behålla dessa inspektorer krävs det ett hårt arbete från Södras sida. Arbetets inriktning kan vara allt ifrån att man erbjuder bra arbetsförmåner till utbildning.

Sammanfattningsvis, på frågan om hur man får skogsägarna mer aktiva i sitt skogsbruk, gäller först och främst att se till att skogsägaren får kunskap om hur dennes olika skogliga handlingar påverkar fastigheten. Man bör försöka se till att skogsägaren sätter upp mål för sin verksamhet för att få ett effektivt och stimulerande skogsbruk. Då blir det lättare att erbjuda en anpassad rådgivning efter skogsägarens målbild och förutsättningar. Skogsägarens förutsättningar beror bland annat på boendeform, fastighetens storlek och vilken ägarfas man är i. För att lyckas med rådgivningen krävs en bra kommunikation och duktiga inspektorer. Detta kan ses som ett svar på en mycket komplex fråga om hur man ska få ägarna mer aktiva i sitt skogsbruk, men säkerligen finns det även flera andra lösningar på problemet.

Studiens svagheter

Tyvärr blev det en låg svarsfrekvens för denna studie. Svarsfrekvensen låg på 33,5 procent. Vid en jämförelse med andra liknande studier har svarsfrekvensen där varit runt 50 procent. Målet för denna studie var att få en svarsfrekvens över 50 procent. En bidragande orsak till att det inte blev så var att vi inte hade ett tillräckligt uppdaterat medlemsregister. På grund av detta föll 10 procent av de tilltänkta respondenterna bort från undersökningen. Orsaken till att dessa 10 procent föll bort var antingen att de inte längre var medlemmar i Södra eller att de hade fel adress.

Att ha ett tillräckligt uppdaterat medlemsregister är något man ska ha i åtanke i framtida arbeten med passiva medlemmar. Har man inte tillräckligt uppdaterat register finns det stor risk för att man inriktar sitt arbete mot fel personer. På grund av problem med registren, så lyckades vi inte helt fullt ut fånga de medlemmar som var passiva, det vill säga de som inte levererat till Södra under de senaste åren. Det var ca 60 procent av 107 stycken skogsägare som hade levererat till Södra trots att vi inte trodde att de hade gjort det. Orsaken till att 66,5 procent valde bort att besvara enkäten är inte lätt att ange. En anledning kan vara att det var dessa skogsägare som verkligen var passiva. Har man ett lågt intresse för sitt skogsbruk kanske man också är mindre villig att medverka i en sådan här studie. Rådande lågkonjunktur inom skogsbruket kan också bidragit till det låga intresset.

Åtgärder som man skulle kunna ha vidtagit för att öka svarsfrekvensen är att ge de svarande längre svartid. För denna enkät var det 23 dagar men man skulle kunna tänka sig att det skulle varit runt en månad istället. Huruvida detta skulle öka svarfrekvensen är mycket svårt att svara på. Andra åtgärder för att öka svarfrekvensen skulle vara att man ringer upp de svarande för att få en personlig kontakt med dem. Denna åtgärd skulle vara mycket tidkrävande med samma antal skogsägare som vi hade så den var inte aktuell för oss, men ett alternativ skulle varit att man undersökte ett mindre antal skogsägare men med bättre svarsfrekvens från de ägargrupper som nu valde att avstå från att besvara enkäten.

Utformningen av enkätens frågor får generellt ses som lyckad. Det var få missförstånd och svaren på frågorna gav till stor del den information vi ville ha. Självklart finns det ändå saker som man kan göra bättre till framtida studier. Klassificeringen av areal och ålder kan göras bättre så att man kan räkna ut medelvärden. Man skulle även haft ett slutvärde på åldern och arealen istället för oändligt sista värde som det var i denna enkät. De olika grupperingarna av skogsägarna skulle också varit mer anpassade efter den tillfrågade gruppen. Grupperna i enkäten blev för små i vissa fall och då blir det svårt att dra några statistiska slutsatser från dem när de ska jämföras med andra grupper. Det kunde också ha ställts en fråga om man var kvinnlig eller manlig skogsägare för att se om det är någon skillnad mellan könen.

De få missförstånd som uppstod var på de frågor där man skulle rangordna svarsalternativen från ett till fem. Det var någon som enbart hade markerat ett av de fem svarsalternativen. Anledningen till detta kan vara att svaralternativen inte passar in i skogsägarens målbild med sitt skogsbruk. I framtida studier kan man tänka sig att man har fler svarsalternativ för att det ska passa in i skogsägarnas målbild.

Vid en svarsanalys över hur stor areal den utvalda gruppen hade var det ca 80 procent av de som hade en areal under 100 hektar (se tabell 3.2). Till detta ska det tilläggas att ingen under 24 hektar skulle ingå i enkäten, men trots detta var det några som ändå kom att göra det. Orsaken till detta är troligtvis att registren inte var riktigt uppdaterade. Vid en närmare analys över den verkliga populationen (Svenska privata skogsägare) kan man se att 86 procent av samtliga skogsägare äger en fastighet under 100 hektar. Skulle samtliga skogsägare med en areal från 1 till 100 hektar varit med i enkäten skulle de troligtvis också svara för ca 86 procent. Så de utvalda skogsägarna speglar den verkliga populationen väl med tanke på arealen.

Vid en analys över ålder så speglar inte de utvalda skogsägarna verkligheten lika väl som det gjorde med arealen (se tabell 3.3). De som valde att svara på enkäten är något äldre än vad den verkliga populationen är. I den verkliga populationen är det ca 26 procent som är under 50 år, i enkäten var det ca 13 procent. Hur detta har påverkat svaren är även det svårt att svara på. Sannolikt skulle det blivit en del skillnader i svaren om det stämt bättre. Antalet utbor i enkäten var 22 procent som kan jämföras med att 25 procent av de svenska privata skogsägarna klassades som utbor år 2011 (Skogsstyrelsen, 2012). Det ska tilläggas att det används olika definitioner på vilka skogsägare som klassas som utbor. Därför är det svårt att göra en bra jämförelse, men andelen utbor i enkäten speglar nog verkligheten relativt bra.

7. SAMMANFATTNING

På uppdrag av Södra skogsägarna (Södra) har en studie genomförts för att få en förklaring på varför vissa medlemmar i föreningen är passiva i sitt skogsbruk. Att varje medlem levererar sitt virke till Södra har stor ekonomisk betydelse, därför är det mycket viktigt att fånga upp dessa medlemmars åsikter för att sedan kunna anpassa verksamheten efter dem. För att få svar på detta har en enkätstudie genomförts. Enkäten skickades ut till 352 stycken Södra-medlemmar i Gislaveds verksamhetsområde. Totalt var det 33,5 procent som valde att svara på enkäten.

Antalet utbor har ökat de senaste årtiondena och ser ut att göra det i framtiden också. I studien framgick det att det inte var någon skillnad i aktivitetsgrad när det gällde avverkningsåtgärder mellan utbor och åbor. Däremot gick det se en skillnad när det gällde skogsvårdsåtgärder. Åborna var här mer aktiva än vad utborna var.

Det viktigaste målet för skogsägarna som besvarade enkäten är att få en hög ekonomisk avkastning och öka virkesförrådet till nästkommande generation. En skillnad som observerades var att det på de större fastigheterna verkar finnas en tendens till att priset i en virkesaffär är viktigast medan det på de mindre fastigheterna främst är kvalitén i det utförda arbetet som anses viktigt. Kvalitén och priset kan också ha avgörande betydelse när skogsägarna väljer att byta till en annan skoglig samarbetspartner.

Av de tillfrågade skogsägarna i enkäten var det ca 40 procent som inte levererat sitt virke till Södra under de senaste åren. En av orsakerna till detta är att man har fått kontakt med andra bolag t.ex. genom att ens granne använder sig av en annan leverantör.

En femtedel uppgav att de saknade något med Södra som organisation. Det många framhävde var att de saknar en bra kommunikation med Södra. Här finns en tendens att de yngre generationerna föredrar en kontakt med mail, sms och telefon medan de äldre istället föredrar ett personligt möte.

För att få de passiva skogsägarna mer aktiva i sitt skogsbruk är det en fördel om skogsägarna har en bra och tydlig målsättning med sitt skogsbruk. Finns det inga uppsatta mål för verksamheten har Södra en viktig funktion att fylla i att peka på de olika möjliga målen och vad de leder till. Ett tydligt mål ger ett effektivt och stimulerande skogsbruk. För att lyckas med att få medlemmarna att sätta upp mål med sitt skogsbruk krävs det en bra kommunikation och duktiga inspektorer.

REFERENSLISTA

Publikationer

Bertholdsson, J., Lindberg, J., Roos, J. & Alstad, V. (2011). *Skogsägarens företagsbok 2012*. Vetlanda: LRF Konsult Skogsbyrå.

Brännlund, R. (1988). The Swedish roundwood market- An econometric analysis. Umeå: Sveriges lantbruksuniversitet. (*Rapport/ Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för skogsekonomi*, 1988:82).

Hofstedt, K. (2003). Skogsägare på distans. Utvärdering av SVO:s riktade insatser för utbor. Jönköping: Skogsstyrelsens förlag. (*Rapport/ Skogsstyrelsen*, 2003:9).

Ingemarson, F. (2004). Small-scale forestry in Sweden. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet. (*Rapport/ Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för Skog-Industri- Marknad*, 2004:318).

Lidestav, G. & Nordfjell, T. (1998). *Med skogsägaren i fokus*. LRF Skogsägarna.

LRF Skogsägarna. (2000). *Lönsamt familjeskogsbruk*. Smedjebacken.

Norman, L. (2009). *Kompendium i skoglig planering*. Skinnskatteberg: Sveriges lantbruksuniversitet.

Skogsstyrelsen. (2001). De skogliga aktörerna och skogspolitiken. Jönköping: Skogsstyrelsen. (*Rapport/ Skogsstyrelsen*, 2001:8H).

Skogsstyrelsen. (2013). *Skogsstatistisk årsbok 2012*. Jönköping: Skogsstyrelsen.

Törnqvist, T. (1995). *Skogsrikets arvingar: En sociologisk studie av skogsägarskapet inom privat, enskilt skogsbruk*. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för Skog-Industri-Marknad.

Trost Jan, (2007). *Enkätboken*.

Wennberg, H., Hammar, M., Mörner, G. & Karlsson, T. (2012) Skogsbarometern. Stockholm: Swedbank & LRF Skogsbyrå. (*Rapport/ Swedbank & LRF Skogsbyrå*, 7447 0027).

Wilhelmsson, E. (2011a). Enskilda markägares målformulering. Umeå: Sveriges lantbruksuniversitet. (*Rapport/Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för skoglig resurshushållning*, 2011:305).

Internetdokument

Länk A

Skogsindustrierna (2012). [Online] Tillgänglig:

http://skogsindustrierna.org/branschen/branschfakta/branschstatistik_4/branschstatistik/ekonomisk_betydelse_2/export_och_import_av_nagra_varugrupper_1
[2012-12-02].

Länk B

Södra skogsägarna (2012). [Online] Tillgängligt: <http://www.sodra.com/sv/Om-Sodra/Affarside-mal-och-strategier/> [2012-11-25].

BILAGOR

Bilaga 1. Enkäten

Bilaga 2. Följebrev till enkäten

Bilaga 3. Kommentarer till frågorna

BILAGA 1

Enkät till skogsägare

1. Vilket verksamhetsområde (Vo) tillhör du?

a. Gislaved

b. Vimmerby

2. Ange ålder

a. -39

b. 40-49

c. 50-59

d. 60-69

e. 70+

3. Hur stort är ditt innehav av skog (hektar)?

a. -24

b. 25-49

c. 50-99

d. 100-199

e. 200-299

f. 300+

4. Har du förvärvat din fastighet inom 2005-2012?

a. Ja

b. Nej

5. Bor ni på fastigheten eller i anslutning till fastigheten? (Inom 5 mil)

a. Ja

b. Nej

6. Vad är viktigast för dig med din skog?

Rangordna följande alternativ från 1 till 5. 1 = Mest viktigt, 5 = Minst viktigt

a. Hög ekonomisk avkastning

b. Jakt

c. Rekreation

d. Bevara natur och kulturvärde

e. Öka virkesförrådet till kommande generation

7. Vad anser du är viktigt i en virkesaffär?

Rangordna följande alternativ från 1 till 5. 1 = Mest viktigt, 5 = Minst viktigt

a. Priset på virket

b. Lokala entreprenörer

c. Förtroendegivande inspektor/virkesköpare

d. Korta ledtider (Tid från kontrakt till avslut)

e. Kvalitet på utfört arbete

8. Vad skulle få dig att väljas skoglig samarbetspartner?

Rangordna följande alternativ från 1 till 4. 1=Mest viktigt, 4=Minst viktigt

a. Virkespriser

b. Kvalitet på utförda arbeten

c. Service från skogsbolaget (rådgivning, kontakt, information)

d. Annat

Om du svarade Annat på frågan ange vad:

9. Vem/Vad är din viktigaste rådgivare i skogliga frågor?

- a. Tidningar/Böcker
- b. Din inspektor/inköpare
- c. Skogsstyrelsen
- d. Någon annan i din närhet som du känner förtroende för
- e. Behöver ingen rådgivare

10. Vilken av följande egenskaper tycker du helst att en inspektor ska ha?

Rangordna följande alternativ från 1 till 5. 1 = Mest viktigt, 5 = Minst viktigt

- a. En som håller vad den lovar
- b. En som har stora skogliga kunskaper
- c. En som har stora ekonomiska kunskaper
- d. En som ger ett förtroendeingivande intryck
- e. Annat

11. På vilket sätt skulle du helst bli kontaktad av din inspektor/inköpare?

Kryssa i ett av följande alternativ

- a. Personligt möte
- b. Telefon
- c. Brev
- d. Mail
- e. Sms

12. Saknar du något i Södra som organisation?

a. Ja

b. Nej

Om du svarade nej på föregående fråga, ange vad:

13. Har det utförts någon av dessa skogsvårdsåtgärder på din fastighet under de senaste fem åren?

Kryssa i vilken/vilka som har utförts.

a. Dikning

b. Plantering

c. Røjning

d. Markberedning

e. Det har inte utfört någon av dessa åtgärder

14. Har det utförts någon avverkning på din fastighet under de senaste fem åren?

Kryssa i vilken/vilka som har utförts.

a. Gallring

b. Föryngringsavverkning

c. Det har inte utförts någon avverkning

15. Hur många är ni som tar beslut om skogliga åtgärder på er skogsfastighet?

a. 1

b. 2

c. 3 eller fler

16. Till vilken/vilka har du levererat till under de senaste fem åren?

- a. Holmen
- b. Södra
- c. Sydved
- d. Sveaskog
- e. Derome
- f. Annan

17. Om du inte levererat ditt virke till Södra under de senaste fem åren, ange orsak:

- a. Missnöjd med inspektorn
- b. Missnöjd med entreprenören
- c. Dåliga virkespriser
- d. Annat

Om du svarade Annat på frågan ange orsak:

18. Använder du dig av Södras hemsida?

- a. Ja
- b. Nej

Om du svarade nej på föregående fråga, ange varför:

19. Nyttjar du någon av Södras medlemsförmåner?
Kryssa i vilken/vilka du använder dig av

- a. Medlemsaktiviteter (skogs dagar, resor, virkeskvällar)
- b. Södrabutiken
- c. El
- d. Agrolkortet
- e. Nej, jag använder inga av dessa medlemsförmåner

**Önskar du att delta i utlottningen av en GPS Garmin Nuvi
40?**

Ja

Namn _____
Telefon _____

BILAGA 2

Marknadsundersökning till Södras medlemmar

Hej, vi heter Johannes Ottosson och Andreas Axelsson och studerar vid Skogsmästarskolan i Skinnskatteberg. I utbildningen ingår ett examensarbete och vi har valt att göra en marknadsundersökning åt Södra.

Du är en av de utvalda att medverka på denna marknadsundersökning som vi genomför bland Södras medlemmar. Syftet med undersökningen är att förbättra den service som ges till dig som medlem. Vi tillsammans med Södra ser detta som ett bra tillfälle att framföra dina synpunkter och om det är något som du inte är nöjd med hos Södra. Undersökningen kommer att utföras på två verksamhetsområden: Gislaved och Vimmerby. Vi vore väldigt tacksamma om du ville ta några minuter av din tid och fylla i enkäten. När enkäten är ifylld, vik ihop och sätt gärna en tejp bit och lägg i brevlåda, Södra betalar portot.

Som ett tack för att du deltar i undersökningen har du möjlighet att vara med i en utlottning av en GPS Garmin Nuvi 40. För att delta anger du ditt namn och telefonnummer i enkäten. Självklart går det även bra att medverka anonymt. Vi kommer inte att redovisa några enskilda svar i examensarbetet.

Vi ser gärna att vi har ditt svar senast den 25 november. Har du frågor så tveka inte att ta kontakt med någon utav oss nedan. Vi ser fram emot ditt svar!

Med vänliga hälsningar

Andreas Axelsson, Mörlunda
070-261 01 03, anax0006@stud.slu.se

Johannes Ottosson, Skillingaryd
070-302 66 01, joot0001@stud.slu.se

BILAGA 3

Kommentarer på frågorna

Fråga 8

- Erfarenheter av tidigare samarbete
- Stark Skogsägarförening
- Bra samarbete
- Betalningsförmåga (Säkra pengar)
- Vill ej ha sönderkörd skogsmark, vill kunna välja avverkning efter väder
- Prisgaranti
- Tradition
- Lokala entreprenörer
- Trevligt bemötande
- Förtroende för inspektorn
- Betalningsförmåga
- Förtroende för inspektorn
- Kontinuerlig kontakt
- Trevligt bemötande

Fråga 10

- Lätt att få kontakt med
- Lätt att nå
- Service
- Bra att tala med
- Omtyckt av alla skogsägare
- Trevlig
- Prata med bönder på bönders vis
- Lyhörd för önskemål
- Kan hänvisa vidare om han/hon inte kan svara på frågan
- Man är känd sedan tidigare
- Personlig kontakt
- Kunskap och svara i telefon när man ringer
- Kontinuerlig kontakt

Fråga 12

- Maskiner som kan jobba på mark med dålig bärighet
- Information om förändringar i organisationen (t.ex. sparkade chefer) skall vara bättre för att minska rykten och spekulationer.
- Diskussion om hur organisationen ser på älgstammen (Bevara tallen).
- Visar inget intresse för medlemmarna

- Det får inte plats här
- Var på studiebesök hos Värö och Derome. Derome var bättre på studiebesök
- Att man inte är den första som dumpa priserna efter en storm
- Lokal närvaro i Svenljunga
- Närhet till deras kontor
- Lyhördhet hos personal
- Någon att göra affärer med som står för vad som lovats
- Personlig rådgivning
- Snabbhet vid kontrakt
- Lättare med kontakt med mindre lokala verk
- Bland annat uppgifter om skogsbilvägar
- Kontor närmre så man kan gå in och prata
- Småskalighet, Personlig rådgivning
- Någon som tar ansvar
- Mer personlig kontakt med inspektorn
- Har inte hållit sina löften, många fel

Fråga 16

- Skogssällskapet
- Sålt själv som ved
- Fegens sågverk
- Nydala Trä
- Privat såg
- ATA
- Ture Johanssons Trä
- ATA
- Nydala Trä
- Stora Enso
- MAA Såg
- MAA Såg
- Fegens sågverk
- Ture Johanssons Trä
- Ved för eget bruk
- Skogssällskapet
- Nydala Trä
- Privat sågverk
- Holmen
- Nydala Trä
- Rörvik Timber
- Fegens sågverk
- Ture Johanssons Trä
- Fegens sågverk
- MAA Såg

- Har bara gallrat för egen ved
- ATA
- Lokalt sågverk
- Fegens sågverk

Fråga 17

- Bra avtal med Sydved
- Mindre avverkning med grannfastigheten
- Ny i Södra
- Lokal entreprenör
- Avverkare rekommenderade annan uppköpare
- Tillfälligheter
- Prisavdrag för vägar och volymer under 10 m3
- Flera skogsägare som gick ihop och fick bäst pris från Vida
- Ingen lämplig skog
- Grannen och jag samarbeta. Då blev det hans leverantör
- 400 kr i straffavgift för förliten volym
- Inspektorn bara lova och lova, men det händer inget t.ex. iordningställning efter avverkning
- Sonen är entreprenör hos Sydved
- Avverkat mycket lite
- Ingen avverkning
- Ved för eget bruk
- Jag fick ett mycket bra pris hos skogssällskapet
- Spara skogen tillsvidare
- Ni har bland annat tackat nej till flera uppdrag
- Slumpen med Vida i samband med stormar
- Gynna lokalt sågverk
- Är anställd hos Vida
- Södra köper inte rotposter, massaved till Södra
- Omorganisation, Håkan Englund försvann
- Bra kontakt med Vida
- Massaved till Södra, Timmer till lokalt sågverk
- Inspektör håller inte vad han lovar
- Köpt fastigheten 2007 och gick med Södra under 2012
- Bättre priser på annat bolag
- Arbeta själv hos Sydved
- Södra har blivit förstort! Toppstyrt
- Har inte avverkat någon skog
- Lokalt sågverk
- Nyligen förvärvat fastigheten
- Personlig kontakt

Fråga 18

- Har inte blivit av
- Brist på intresse
- Dålig datavana
- Har ingen dator
- Har ej haft något behov
- Ingen dator
- Tar mig ej tid
- Har ej lärt mig
- Ingen dator
- Blir inte av
- Inte intresserad
- Vet ej
- Inget intresse
- Har ej dator
- Inte haft tid
- Ingen dator
- Använder ej internet
- För att jag inte har öppnat den
- Vet ej
- Ingen dator
- Ingen dator
- Vet inget om den!
- Är lite intresserad av datorer
- Har inte varit aktuellt
- Ingen dator
- Inget behov
- Hinner inte
- Inget behov
- Har ej tid!
- Sitter inte så mycket vid datorn
- Har inte blivit av
- Har inte blivit av
- Det blir inte av. Tittar någon gång